Zuidelijke Rekenkamer

Informatievoorziening investeringsfondsen provincie Noord-Brabant

Deel II Rapport van bevindingen

27 maart 2017

Ten Hagestraat 9 5611 EG Eindhoven ☎ 040 244 1874 www.zuidelijkerekenkamer.nl @ZuidRekenkamer
KvK nr. 589 59 785
De Zuidelijke Rekenkamer is de gemeenschappelijke rekenkamer voor de provincies Noord-Brabant en Limburg

Inhoudsopgave

Leeswijzer 4

1 Over dit onderzoek 5

1.1 Aanleiding 5

1.2 Doelstelling, onderzoeksvragen, afbakening en aanpak 6

2 De inrichting van de investeringsfondsen 7

2.1 Breedbandfonds 7

2.2 Energiefonds 9

2.3 Innovatiefonds 9

2.4 Groen Ontwikkelfonds 11

2.5 Brabant C fonds 13

3 Afspraken over informatievoorziening 15

3.1 De rollen van PS, GS en team Verbonden Partijen 15

3.2 Afspraken over informatievoorziening 16

4 Informatievoorziening aan GS/team Verbonden Partijen in de praktijk 20

4.1 Energiefonds 20

4.2 Breedbandfonds 23

4.3 Innovatiefonds 25

4.4 Groen Ontwikkelfonds 26

4.5 Brabant C fonds 28

5 Informatievoorziening aan PS in de praktijk 31

5.1 Begroting, bestuursrapportages en jaarstukken programma 07 31

5.1.1 Plek in de P&C-documenten 31

5.1.2 Voortgangsinformatie in de P&C-documenten 32

5.2 Paragraaf verbonden partijen 41

5.3 Actieve informatieplicht 41

5.4 Informatieve bijeenkomsten 42

5.5 Overige informatiebronnen 43

Bijlage 1 Geraadpleegde documenten 47

Bijlage 2 Lijst gesprekspartners 50

Bijlage 3 Proces tot instelling van de fondsen 51

Bijlage 4 Organisatiestructuren van de investeringsfondsen 55

Bijlage 5 Kernprestatie-indicatoren (KPI's) document *Monitoring* 59

Bijlage 6 Te rapporteren grootheden 61

Leeswijzer

De Zuidelijke Rekenkamer heeft in de periode december 2016 – februari 2017 onderzoek verricht naar de (adequaatheid van de) informatievoorziening van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten over vijf investeringsfondsen van de provincie Noord-Brabant.

De resultaten van het onderzoek worden in twee deelrapporten weergegeven. Deel I, het bestuurlijk rapport, bevat de bestuurlijke samenvatting van het onderzoek. Het bevat de onderzoeksbevindingen op hoofdlijnen, de conclusies en aanbevelingen, de bestuurlijke reactie van Gedeputeerde Staten op het onderzoek en het nawoord van de rekenkamer.

Deel II, het rapport van bevindingen, bevat een uitgebreide weergave van de onderzoeksresultaten. In hoofdstuk 1 beschrijven we de aanleiding van het onderzoek en de onderzoeksopzet. In hoofdstuk 2 beschrijven we de inrichting van de fondsen. Vervolgens gaan we in hoofdstuk 3 in op de afspraken die zijn gemaakt over de informatievoorziening. In hoofdstuk 4 komt de informatievoorziening tussen de fondsen en Gedeputeerde Staten/team Verbonden Partijen aan bod. De informatievoorziening over de fondsen aan Provinciale Staten beschrijven we in hoofdstuk 5.

1 Over dit onderzoek

1.1 Aanleiding

In de periode 2013-2015 zijn in de provincie Noord-Brabant vijf investeringsfondsen operationeel geworden. Een (investerings)fonds is "een financiële toezegging ('pot geld') gereserveerd door de provincie, voor het realiseren van bepaalde ambities en doelen".[1] De vijf investeringsfondsen richten zich op ambities en doelen op de terreinen cultuur, breedband, energie, natuur en innovatie. Concreet gaat het om de volgende investeringsfondsen: Brabant C fonds, Breedbandfonds Brabant, Energiefonds Brabant, Groen Ontwikkelfonds Brabant en Innovatiefonds Brabant.[2] Provinciale Staten hebben besloten tot het instellen van de fondsen, kaders gesteld en hiervoor € 500 miljoen gereserveerd uit het investeringsprogramma Essent.

Om van een fonds gebruik te maken, moet een uitvoeringsstructuur worden ingericht en moet deze worden ondergebracht in een rechtspersoon. Gedeputeerde Staten hebben het beheer en de uitvoering van de vijf fondsen op afstand geplaatst bij drie verbonden partijen.[3] Voor het Brabant C fonds is de stichting "Brabant C fonds" opgericht. Voor het Groen Ontwikkelfonds is de "Groen Ontwikkelfonds Brabant BV" opgericht. En het Energiefonds, het Breedbandfonds en het Innovatiefonds zijn ondergebracht bij de BOM Holding BV (Brabantse Ontwikkelings Maatschappij).

Provinciale Staten hebben via de Programmaraad aan de rekenkamer gevraagd om de voortgang van de fondsen te onderzoeken. We hebben het onderwerp vervolgens opgenomen in ons Werkprogramma 2016. Bij het opstellen van de startnotitie van dit onderzoek bleek dat Gedeputeerde Staten de vierjaarlijkse evaluatie van de fondsen eind 2016 al aan het opstarten waren. Om zoveel mogelijk dubbele onderzoekslasten voor de provincie en andere betrokkenen te voorkomen, hebben we er toen voor gekozen om ons, in aanvulling op het onderzoek door of namens Gedeputeerde Staten en vanuit onze onafhankelijke positie, te richten op de informatievoorziening over de fondsen aan Provinciale Staten.

Een adequate informatievoorziening aan Provinciale Staten is onder andere van belang voor het goed kunnen uitvoeren van de controlerende en (bij)sturende rol van Provinciale Staten.

---

[1] Provincie Noord-Brabant, Statenvoorstel 67/12.

[2] In het vervolg van deze rapportage worden deze kortweg aangeduid als Brabant C fonds, Breedbandfonds, Energiefonds, Groen Ontwikkelfonds en Innovatiefonds.

[3] Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publieke organisatie waarin de provincie een bestuurlijk en financieel belang heeft (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten).

1.2 Doelstelling, onderzoeksvragen, afbakening en aanpak

Het doel van dit onderzoek is bij te dragen aan een zo optimaal mogelijke informatievoorziening over de fondsen, zodat periodieke monitoring mogelijk is en zodat besluitvorming over voortzetting, bijstelling of beëindiging van de fondsen door Provinciale Staten wordt vergemakkelijkt. Daartoe beoordelen we de kwaliteit van de (verantwoordings)informatie van de fondsen aan Gedeputeerde Staten en van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten. Bij de beoordeling van de informatievoorziening kijkt de rekenkamer in het bijzonder naar de informatie over de (mate van) revolverendheid. We hebben hier speciale aandacht voor omdat bij meerdere fondsen één van de belangrijkste uitgangspunten is dat de middelen (nominaal) revolverend worden ingezet (terugvloeien naar de provincie). Hiermee zouden deze middelen ook voor toekomstige generaties beschikbaar blijven.

De volgende onderzoeksvragen vormen daarbij het uitgangspunt:
1. Hoe verlopen de informatiestromen tussen de investeringsfondsen en Gedeputeerde Staten en tussen Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten?
2. Wat is de kwaliteit van de informatie (inhoud en vorm rapportage)?

Voor het beoordelen van de kwaliteit van de informatie hanteert de rekenkamer de door de provincie vastgelegde informatie-afspraken over de fondsen, de uitgangspunten uit relevante wet- en regelgeving, zoals het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), en algemeen aanvaarde uitgangspunten voor verantwoordingsinformatie, zoals volledigheid, juistheid, relevantie, bruikbaarheid en transparantie.

Het onderzoek richt zich op de investeringsfondsen (Brabant C-, Breedband-, Energie-, Groen Ontwikkel- en Innovatiefonds) vanaf de instelling tot en met begin 2017.

Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen hebben we gegevens verzameld uit documenten, schriftelijke vragen en mondelinge interviews. Een overzicht van de geraadpleegde documenten en gesprekspartners is opgenomen in bijlage 1, respectievelijk bijlage 2.

2 De inrichting van de investeringsfondsen

In dit hoofdstuk gaan we in op de investeringsfondsen en hoe deze zijn ingericht. Voor een toelichting op het proces van de totstandkoming van de fondsen wordt verwezen naar bijlage 3. Onderstaande tabel geeft een samenvattend overzicht van enkele kenmerken van de fondsen. Deze komen vervolgens uitgebreider aan bod in het vervolg van dit hoofdstuk.

Tabel 1: Kenmerken van de fondsen

	Breedband fonds	Energie Fonds	Innovatie fonds	Groen Ontwikkel Fonds	Brabant C fonds
Beschikbare middelen in mln. €	50	60	125	240	25
Looptijd in jaren	Maximaal 25	Maximaal 24	Maximaal 24	15	4
Revolverendheid	Nominaal[4]	Nominaal	Nominaal	Niet of nauwelijks	Zoveel als mogelijk
Multiplier	≥2	≥4*	≥3	≥2	≥3

* Bron: Businessplan van het Energiefonds. Later is deze opgesplitst in ≥2 en ≥4, zie paragraaf 4.1.

Voor de meeste fondsen is het de bedoeling dat de investeringen van de provincie terugvloeien naar de fondsen, zodat er permanente investeringsbronnen voor de toekomst van Brabant ontstaan (revolverendheid).

2.1 Breedbandfonds

Het Breedbandfonds maakt deel uit van de Digitale Agenda van Brabant 2013-2020. Deze agenda heeft de volgende doelen:

1. Het versterken van de economische basis van Brabant door alle Brabantse bedrijven aan te sluiten op het breedbandnetwerk.
2. Alle Brabantse huishoudens toegang te geven tot breedband.
3. Breedbandinitiatieven te bevorderen en faciliteren.
4. ICT beter in te zetten om de maatschappelijke opgave te realiseren.

Het Breedbandfonds is het instrument om de eerste drie doelen te bereiken. Het uitgangspunt is dat daarmee de voorwaarden gecreëerd worden voor het bereiken van het vierde doel.

Met het Breedbandfonds wil de provincie verder voorkomen dat er een tweedeling ontstaat tussen huishoudens en bedrijven met toegang tot hoogwaardig breedband en bijbehorende diensten en degenen zonder deze toegang. Hiertoe zet de provincie het Breedbandfonds in om te investeren in de aansluiting op hoogwaardig breedband in 'witte' buitengebieden en bedrijventerreinen. In het Statenvoorstel *Instelling*

[4] Dit betekent dat de nominale waarde van het fonds na looptijd groter of gelijk is aan de waarde bij aanvang. Dit zonder correctie voor inflatie.

fondsen tweede tranche Investeringsagenda (42/13) uit 2013 wordt vermeld dat investeringen in breedband in deze gebieden noodzakelijk zijn, omdat juist daar de markt stagneert en er nauwelijks private investeringen plaats vinden in hoogwaardige breedbandnetwerken.

Dit betekent concreet:
1. Aantal aansluitingen in 'witte' buitengebieden: ≥ 50.000 (70% van de totale opgave digitale agenda).
2. Aantal aansluitingen op 'witte' bedrijventerreinen: ≥ 3.000 (70% van de totale opgave digitale agenda).

In april 2014 is het Breedbandfonds opgericht en is met een pilot van het fonds gestart. Voor de pilot is € 7,5 miljoen ter beschikking gesteld. De pilotfase werd ingesteld om de haalbaarheid van de businesscase van het fonds te testen, de uitkomsten van een staatssteunnotificatietraject bij de Europese Commissie af te wachten, en de inrichting en uitvoering van het fonds te optimaliseren.
Op 1 april 2015 is op basis van de ervaringen met de pilotfase het hoofdfonds ingesteld. Hiervoor werd € 42,5 miljoen ter beschikking gesteld. De totale omvang van het Breedbandfonds is daarmee € 50 miljoen.

De looptijd van het fonds is maximaal 25 jaar. Aan het einde van de looptijd dient het fonds nominaal revolverend te zijn (na looptijd eindwaarde ≥ € 50 miljoen). Verder dient het fonds te zorgen voor tenminste eenzelfde bedrag aan investeringen van derden: dit betekent een multiplier van minstens twee.

Voor de uitvoering en het beheer van het Breedbandfonds is een besloten vennootschap opgericht: Breedbandfonds Brabant BV. Deze is gepositioneerd onder de provinciale uitvoeringsorganisatie BOM Holding BV. Deze fungeert als een houdstermaatschappij waarvan de provincie 100% aandeelhouder is.
De besluitvorming over de projectvoorstellen gebeurt door Breedbandfonds Brabant BV.[5] Zie bijlage 4 voor de organisatiestructuur.

Eind 2015/2016 is een aanvraag positief beschikt door het Breedbandfonds waarmee in één project binnen drie jaar vrijwel de volledige maatschappelijke opgave van het Breedbandfonds zal worden gerealiseerd. Het fonds is vervolgens gesloten voor nieuwe aanvragen. De voornoemde aanvrager heeft er uiteindelijk (najaar 2016) voor gekozen om geen gebruik te maken van subsidie uit het fonds maar voor financiering vanuit de markt. Op basis hiervan hebben de provincie en de BOM een advies voor de toekomst van het Breedbandfonds opgesteld.[6] In dit advies staat de wens om het fonds op dit moment gesloten te houden voor nieuwe aanvragen, zodat de provincie de komende periode kan monitoren of de aanleg van breedband daadwerkelijk door de markt wordt opgepakt. De fondsstructuur blijft wel bestaan voor het beheer van de (drie) lopende projecten.

[5] Provincie Noord-Brabant, Statenvoorstel 42/13.

[6] Notitie toekomst Breedbandfonds Brabant.

2.2 Energiefonds

Op 1 oktober 2010 hebben Provinciale Staten (PS) de Energie Agenda 2010-2020 vastgesteld. Het Energiefonds is het 'sluitstuk' van dit energiebeleid. De provincie wil met het Energiefonds inzetten op grootschalige uitrol van bewezen en beproefde technieken om zo maximale C02-reductie te realiseren. In het Statenvoorstel *Instelling fondsen tweede tranche Investeringsagenda (42/13)* geeft de provincie aan dat er grote behoefte aan het fonds is omdat het voor projecten en ondernemingen gericht op energiebesparing of nettoproductie lastig is om aan (voldoende) kapitaal te komen. Hierdoor stranden veel projecten in de ontwikkel- of bouwfase. In dit financieringsgat wil de provincie dat het Energiefonds zich zal gaan bevinden: door het beschikbaar stellen van kapitaal (financieringsfunctie) en door professionele ondersteuning (projectontwikkelfunctie).

Het Energiefonds heeft de volgende ambitie met daaraan gekoppelde doelen:
1. Bijdragen aan duurzame ontwikkeling door het aanjagen en versnellen van energiebesparing en opwekking van duurzame energie in Noord-Brabant.
2. Verleiden van (andere) private financiers om zoveel mogelijk geld beschikbaar te krijgen voor duurzame energieprojecten in Noord-Brabant.

De beoogde resultaten zijn:
1. 30 kg C02-reductie per geïnvesteerde euro (in totaal 3,5 – 5,5 miljoen ton);
2. realisatie van werkgelegenheid;
3. bijdragen aan andere milieuvraagstukken.

PS hebben op 21 juni 2013 € 60 miljoen toegewezen aan het Energiefonds. De looptijd van het fonds is maximaal 24 jaar. De inzet van het fonds is om zijn middelen meerdere keren (twee à drie) te laten circuleren tijdens de looptijd van het fonds. In het businessplan is vastgelegd dat de investeringen van het fonds moeten leiden tot ten minste het drievoudige aan private investeringen: dit komt neer op een multiplier van minstens vier. Later is ervoor gekozen om de multiplier uit te splitsen naar twee fondsdelen: ontwikkelfonds minstens 2 en warehousefonds minstens 4 (zie paragraaf 4.1). De middelen van het fonds worden minimaal nominaal revolverend ingezet (na looptijd eindwaarde ≥ € 60 miljoen).

Voor de uitvoering en het beheer van het Energiefonds is een besloten vennootschap opgericht: Energiefonds Brabant BV. Deze is gepositioneerd onder de BOM Holding BV. De besluitvorming over de projectvoorstellen gebeurt door Energiefonds Brabant BV.[7] Zie bijlage 4 voor de organisatiestructuur.

2.3 Innovatiefonds

Het Innovatiefonds wordt gezien als een belangrijke bouwsteen voor het realiseren van het primaire doel van het op 11 mei 2012 door PS vastgestelde Economisch

[7] Provincie Noord-Brabant, Statenvoorstel 42/13.

Programma Brabant 2020 dat aansluit bij de Agenda van Brabant: Brabant in de Europese top 5 van de meest innovatieve regio's. Het fonds wil de toegang van innovatieve MKB-bedrijven tot kapitaal verbeteren en op deze wijze de innovatiekracht van Noord-Brabant vergroten. Er is namelijk een knellende financieringsvraag bij veelbelovende innovatieve MKB-bedrijven in Noord-Brabant waarin de markt niet voorziet (markfalen), zo wordt gesteld. Anderzijds biedt overheidsstimulering nieuwe kansen: "een ecoysteem van (open) innovatie met goede toegang tot kapitaal kan ondernemers aantrekken uit alle windstreken en investeerders in hun kielzog", zo stelt de provincie.

Door als provincie het initiatief te nemen wil de provincie ook andere (private) investeerders stimuleren te investeren in risicovolle innovatieve MKB-bedrijven.

Het Innovatiefonds heeft de volgende doelstellingen:

1. *Bijdragen aan maatschappelijke opgaven* middels innovaties in bijvoorbeeld duurzame agro-foodketens, gezond ouder worden, slimme mobiliteit en duurzame energie.
2. *Versterken van technologische groei* in Noord-Brabant middels krachtige, innovatieve topclusters en cross-overs van topclusters.
3. *Verleiden van andere (private) financiers* om zoveel mogelijk geld beschikbaar te krijgen voor innovatieve MKB-bedrijven in Noord-Brabant.
4. *Sluiten van de keten van financieringsmogelijkheden* voor innovatieve MKB-bedrijven in de topclusters van Noord-Brabant.

De beoogde resultaten zijn:

1. *Aantal bedrijven*: steunen van 200-230 innovatieve MKB-bedrijven of consortia van deze bedrijven met kennisinstellingen, waarvan 110-125 in de (Pre-)Seed fase, 25-30 in de Early Stage, 40-45 in de Growth en 25-30 in de Later Stage.
2. *Werkgelegenheid:* creëren van 1.400-1.600 arbeidsjaren aan directe werkgelegenheid in Noord-Brabant door financiering van MKB-bedrijven gedurende de investeringsperiode.
3. *Patenten:* steunen van 125-145 patentaanvragen.

Het Innovatiefonds wil dit bereiken door te investeren in (sub)fondsen, al dan niet van derden, en direct in bedrijven.

PS hebben op 21 juni 2013 € 125 miljoen toegewezen aan het fonds. De looptijd is maximaal 24 jaar. De middelen van het fonds worden minimaal nominaal revolverend ingezet (na looptijd eindwaarde ≥ € 125 miljoen). De investeringen van het fonds moeten leiden tot ten minste het tweevoudige aan private investeringen: dit komt neer op een multiplier van minstens drie.

Voor de uitvoering en het beheer van het Innovatiefonds is een besloten vennootschap opgericht: Innovatiefonds Brabant BV. Deze is gepositioneerd onder de BOM Holding BV. De besluitvorming over de projectvoorstellen gebeurt via het Innovatiefonds Brabant BV.[8] Zie bijlage 4 voor de organisatiestructuur.

[8] Provincie Noord-Brabant, Statenvoorstel 42/13.

2.4 Groen Ontwikkelfonds

Tot 2010 konden met behulp van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) in Nederland gronden worden verworven en als nieuwe natuur worden ingericht. In 2011 hebben de manifestpartners[9] in een manifest ("Het Brabants buitengebied in een metropolitane omgeving") de provincie opgeroepen om te waarborgen dat naast het rijksdeel van de ecologische hoofdstructuur (EHS) het provinciale deel van de EHS en de daaraan verbonden ecologische verbindingszones (EVZ) alsnog (volledig) worden gerealiseerd. Deze gebieden samen heten sinds 2014 in de provincie Brabant het Natuurnetwerk Brabant (NNB). Het doel van het NNB is het veiligstellen van de ecosystemen met de daarbij behorende flora en fauna.

De provincie heeft de oproep van de manifestpartners om het NNB te realiseren opgepakt. In de nota *Brabant: uitnodigend groen (integrale provinciale natuur- en landschapsvisie 2012-2022*) (BrUG) beschrijft de provincie hoe ze haar ambitie voor de komende jaren ten aanzien van het NNB wil realiseren. De provincie wil dat de realisatie van de EHS en EVZ niet langer primair door de overheid gerealiseerd zal worden, maar dat ook andere partijen substantieel bijdragen. Het Groen Ontwikkelfonds past bij de ambitie van de provincie op dit gebied, zo stelt de provincie.

Het Groen Ontwikkelfonds heeft als hoofddoel: het realiseren, samen met de manifestpartners, van het Natuurnetwerk Brabant conform de ambitie zoals beschreven in de nota BrUG. Dit betekent concreet:

1. Het realiseren (verwerven en inrichtingen) van 3.100 hectare van de provinciale EHS.
2. Het verwerven van 2.274 hectare Rijks EHS.
3. Het inrichten van 5.648 hectare Rijks EHS.
4. Het realiseren van 710 km EVZ.
5. Met uitzondering van (2) geldt dat ten minste de helft van de opgave gerealiseerd moet worden door bijdragen van derden of door meer kostenefficiënte oplossingen.

Deze doelstelling en daarmee de opdracht van het Groen Ontwikkelfonds is aan verandering onderhevig:

- Er kunnen nog gronden van Rijks EHS en middelen in tranches worden toegevoegd de komende jaren, vanwege de decentralisatie van het natuurbeleid van het Rijk naar provincies.
- In 2016 is besloten om complexe Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)-gebieden die tot het rijksdeel EHS behoren uit het fonds te halen; de precieze hectares worden in 2017 vastgesteld.

[9] Dit zijn de volgende partijen: ZLTO, BPG, Top Brabant, BMF, de vier in Brabant actieve waterschappen – De Dommel, AA en Maas, Brabantse Delta en Rivierenland – het Brabants Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer.

- De natuurkaart (ambitiekaart) van NNB wordt in 2017 nader vastgesteld, in het kader van 'basis op orde'.[10]

PS hebben op 21 juni 2013 € 240 miljoen toegewezen aan het fonds.
Verder is 2.274 hectare ruilgrond ingebracht door het Rijk. Zie tabel 2 voor de verhouding tussen opgave en beschikbare middelen. Voorafgaand aan de oprichting van het fonds is de provincie in 2013 gestart met een aantal pré-Groen Ontwikkelfondsprojecten (ten laste van de middelen van het Groen Ontwikkelfonds).

Tabel 2: Verhouding tussen opgave en beschikbare middelen

Opgave	**Beschikbare middelen**
Realisatie provinciale EHS: 3.100 hectare	€ 109 miljoen voor verwerving
	€ 20 miljoen voor inrichting
Inrichting Rijks EHS: 5.648 hectare	€ 40 miljoen
Realisatie EVZ: 710 km	€ 71 miljoen
Verwerving Rijks EHS: 2.274 hectare	2.274 hectare

Tegenover de provinciale bijdrage van € 240 miljoen dient op fondsniveau ten minste eenzelfde bijdrage te worden ingebracht door derden of door toepassing van kostenefficiënte oplossingen bij de totstandbrenging van de opgave. Dit komt neer op een multiplier van minstens 2. Voor de inbreng van derden staat samenwerking met de manifestpartners centraal. Zij willen € 160 miljoen bijdragen. Deze bijdrage bestaat deels uit de inbreng van geld en deels uit vermeden kosten.

De looptijd van het Groen Ontwikkelfonds is 15 jaar. In 2027 moet de EHS-opgave gerealiseerd zijn. Voor de realisatie van de EVZ geldt een nader te bepalen langere looptijd.[11] Het Groen Ontwikkelfonds is niet of slechts in zeer beperkte mate revolverend, vanwege de aard van de natuurprojecten.

Voor de uitvoering en het beheer van het Groen Ontwikkelfonds is een besloten vennootschap opgericht: Groen Ontwikkelfonds BV. De manifestpartners storten niet vooraf in het Groen Ontwikkelfonds BV maar dragen bij via de afzonderlijke initiatieven. Zie bijlage 4 voor de organisatiestructuur en voor meer informatie over de samenwerking tussen het Groen Ontwikkelfonds en de manifestpartners.

[10] De provincie en het fonds hebben geconstateerd dat de natuurkaart van het NNB op verschillende aspecten niet op orde is. Het eerste aspect is de typering 'bestaande natuur'. Concreet betekent dit dat er in sommige gebieden nog geen natuur gerealiseerd was, terwijl dit al wel op de natuurkaart stond. Het tweede aspect betreft de weergave van de nog te realiseren EVZ. Deze is nog niet helder beschikbaar op de actuele kaart. Als laatste zijn de administratieve processen, die noodzakelijk zijn om een goede subsidiekaart te krijgen die bruikbaar is voor initiatiefnemers en het fonds, niet goed op elkaar afgestemd. Om deze knelpunten op te lossen is eind 2015 door de provincie, in overleg met het fonds, gestart met het project 'basis op orde'. De verwachting van de provincie is dat in 2017 de natuurkaart is bijgewerkt.

[11] Provincie Noord-Brabant, Statenvoorstel 42/13.

2.5 Brabant C fonds

Richtinggevende kaders voor de uitwerking van Brabant C waren de Agenda van Brabant, de Cultuuragenda van Brabant, het programma Vrijetijdseconomie en een nulmeting van het Brabantse cultuursysteem.
De aanpak van Brabant C bestaat uit drie elementen: het netwerk, de aanjaagrol en het fonds.

- Brabant C netwerk: samenwerkingsverbanden koppelen op provinciaal niveau. Het gaat om een netwerk van overheden, onderwijs, ondernemers en maatschappelijke organisaties (4 O's). Het netwerk moet een bron van creativiteit en van projecten zijn, maar ook dienen als adviseur en klankbord van het fonds.
- Brabant C aanjaagrol: stimuleren van het netwerk om met bijzondere initiatieven te komen.
- Brabant C fonds: de cultuursector, bedrijven en maatschappelijke organisaties worden gevraagd om met projecten te komen, die vervolgens voor maximaal 30% door het fonds gefinancierd kunnen worden.
  De missie van het fonds is het versterken en vergroten van het kunst- en cultuuraanbod van Brabant van (inter)nationaal niveau en uitstraling om daarmee de nationale en internationale aantrekkingskracht van Brabant te vergroten.
  De daarbij behorende doelstellingen zijn:
  1. Beleidsbepalende, toonaangevende kunst- en cultuurprojecten van (inter)nationale kwaliteit komen tot stand in Brabant.
  2. De portfolio van het Brabant C fonds bevat een breed spectrum van projecten met bijbehorende doelgroepen/bezoekers.
  3. Het Brabant C fonds brengt via projecten culturele hotspots verspreid over Brabant mede tot bloei.
  4. Het Brabant C fonds ondersteunt projecten die bijdragen aan de ontwikkeling en het behoud van cultuur-toptalenten in Brabant.
  5. Betrokkenheid van een divers samengesteld netwerk bij de totstandkoming en uitvoering van deze cultuurprojecten.
  6. Het Brabants cultuursysteem ontwikkelt van kwetsbaar naar vitaal.

PS hebben op 4 juli 2014 voor de periode 2015 tot en met 2018 € 25 miljoen toegewezen aan het Brabant C fonds.[12] De bedoeling is dat over een eventuele tweede tranche wordt beslist op basis van de evaluatie van het fonds in 2017.
De investeringen van het fonds moeten leiden tot ten minste het tweevoudige aan private investeringen: dit komt neer op een multiplier van minstens drie.
Verder heeft het fonds een inspanningsverplichting om een zo hoog mogelijke mate van revolverendheid te realiseren.
Er is hierbij geen ondergrens gesteld.

[12] Voor een eventuele tweede tranche werd € 15 miljoen beschikbaar gehouden. Deze reservering is echter vervallen met het vaststellen van het Bestuursakkoord 2015-2019.

Voor de uitvoering en het beheer van het Brabant C fonds heeft de provincie een stichting opgericht: stichting Brabant C fonds. De besluitvorming over de projectvoorstellen gebeurt door de stichting.[13] Zie bijlage 4 voor de organisatiestructuur van het Brabant C fonds.

[13] Provincie Noord-Brabant, Statenvoorstel 33/14.

3 Afspraken over informatievoorziening

Bij de instelling van de fondsen zijn afspraken gemaakt over de informatievoorziening over de fondsen. Bij deze afspraken zijn vier partijen betrokken: de fondsen, en van de provincie Noord-Brabant: team Verbonden Partijen, Gedeputeerde Staten (GS) en PS. Voordat in dit hoofdstuk de afspraken over de informatievoorziening behandeld worden, worden de rollen van voornoemde partijen toegelicht.

3.1 De rollen van PS, GS en team Verbonden Partijen

PS hebben kaders gesteld voor de instelling van de fondsen. Verder zijn ze vooraf in de gelegenheid gesteld om wensen en bedenkingen kenbaar te maken over de oprichting van de fondsen. Daarnaast hebben PS middelen toegekend aan de fondsen. Het is de taak van PS om het door GS gevoerde bestuur te controleren en eventueel bij te sturen met behulp van de kaders.

GS zijn verantwoordelijk voor de (kwaliteit van de) uitvoering van de fondsen, in de rol van opdrachtgever en aandeelhouder. In de *Nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen* (69/14) is vastgesteld dat het uitgangspunt bij meerdere sturingslijnen is dat deze verschillende rollen door of onder verantwoordelijkheid van verschillende gedeputeerden worden uitgevoerd. Dit draagt bij aan de expliciete afwegingen binnen GS, zo wordt in de nota gesteld. Concreet betekent dit dat de eigenaarsrol gescheiden dient te worden van de rol van opdrachtgever of subsidieverstrekker.

Conform dit uitgangspunt zijn de rollen van opdrachtgever en aandeelhouder in de praktijk in twee van de drie gevallen verdeeld tussen twee gedeputeerden. Bij de BOM Holding BV is gedeputeerde Van Merrienboer verantwoordelijk voor de aandeelhoudersrol en gedeputeerde Pauli voor de opdrachtgeversrol. Bij het Groen Ontwikkelfonds BV is gedeputeerde Pauli verantwoordelijk voor de aandeelhoudersrol en gedeputeerde Van den Hout voor de opdrachtgeversrol. Bij de stichting Brabant C fonds is er geen aandeelhoudersrol, aangezien het fonds de rechtsvorm heeft van een stichting. De opdrachtgeversrol is ondergebracht bij gedeputeerde Swinkels.

De provincie heeft een team Verbonden Partijen om de verbonden partijen van de provincie te kunnen monitoren en zo nodig aan te sturen. Dit team bestaat uit financieel en juridisch specialisten en accounthouders verbonden partijen. Het team ondersteunt en adviseert GS over de uitvoering van de *Nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen*. Voor de fondsen zijn accounthouders benoemd binnen de provincie.

3.2 Afspraken over informatievoorziening

In het document *Monitoring, rapportage en verantwoording*[14] en de *Nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen* is voor het Breedbandfonds, Energiefonds, Innovatiefonds en Groen Ontwikkelfonds beschreven op welke wijze deze fondsen na het instellingsbesluit aan de provincie dienen te rapporteren. Verder wordt vermeld hoe het proces van verantwoorden door de fondsen aan PS en GS dient te verlopen. In 2014 hebben PS vastgesteld dat de afspraken die gemaakt zijn in het monitoringsdocument ook voor het Brabant C fonds gelden.[15]

De informatiestromen over de fondsen worden opgesplitst in drie delen:

- De informatievoorziening van het fonds aan team Verbonden Partijen.
- De informatievoorziening van het fonds en de analyse van de informatie door team Verbonden Partijen (VP) aan GS.
- De informatievoorziening van GS aan PS.

Het document *Monitoring* en de businessplannen bevatten een lijst met grootheden en kernprestatie-indicatoren (KPI's) waarover de fondsen aan de provincie dienen te rapporteren. Voor de KPI's zijn normen geformuleerd. De KPI's worden bepalend geacht voor het daadwerkelijk bereiken van de doelen en fungeren daarmee als sturingsvariabelen. De KPI's moeten met elkaar een beeld geven van de verhouding tussen de bereikte prestaties en de bereikte middelen enerzijds en de geplande prestaties anderzijds. Daarnaast hebben PS op 21 juni 2013 vastgesteld dat zij door GS via de rapportages binnen de reguliere P&C-cyclus over de voortgang van de fondsen worden geïnformeerd op basis van de per fonds beschreven KPI's. Ook dienen GS vierjaarlijks de fondsen te evalueren, te beginnen in 2017. De evaluatie is het moment voor eventuele bijstelling of beëindiging van de fondsen door PS.

Tabel 3 bevat de informatiestromen op hoofdlijnen. Onder deze tabel geven we een korte toelichting op enkele informatiestromen.

[14] Provincie Noord-Brabant, Statenvoorstel 42/13. In het vervolg van deze rapportage duiden we het document *Monitoring, rapportage en verantwoording* kortweg aan als het document *Monitoring*.

[15] Dit is vastgelegd in het Instellingsbesluit Brabant C 33/14 en de Nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen.

Tabel 3: Voorgeschreven informatiestromen fondsen (2013)

	Informatie fonds aan team Verbonden Partijen	**Informatie fonds en analyse team VP aan GS**	**Informatie GS aan PS**
Concept jaarrekening van het fonds	✖		
Jaarrekening van het fonds zoals wordt voorgelegd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders	✖	✖	
(Meerjarenplan fondsen -> GS als aandeelhouder)		✖	
Jaarlijkse fondsplannen met wijze waarop zij het komende jaar hun doelstellingen verwachten te realiseren	✖	✖	
Kwartaalrapportages met een overzicht van de positie en meetwaarden ten opzichte van de gedefinieerde normen/KPI's (1e 2 jaar daarna halfjaarrapportage)	✖	✖	
- Actieve informatieplicht team VP jegens GS - GS hebben recht op inlichtingen bestuur en Raad van Commissarissen van de fondsen*		✖	
Provinciale begroting en jaarstukken: programma 07 Investeringsagenda en paragraaf verbonden partijen			✖
Bestuursrapportages (voorjaarsnota en najaarsnota)			✖
Vierjaarlijkse evaluatie, te beginnen in 2017			✖
Actieve informatieplicht GS jegens PS** en beantwoording PS-vragen			✖

* In de aandeelhoudersinstructie/opdracht is een aantal bevoegdheden voor de aandeelhouder geregeld. Zie bijlage 4.

** In ieder geval in de volgende situaties: voorstellen voor strategiewijziging (aanpassing bestuurs- en investeringsreglement), omvangrijke wijzigingen in de structuur van de verbonden partij, ingrijpende wijzigingen in de statuten, belangrijke maatschappelijke, politieke en bestuurlijke wijzigingen. Overigens kunnen PS ook het dagelijks bestuur van de fondsen vragen zich te laten informeren over de strategie en ontwikkelingen van het fonds.

Toelichting op de informatievoorziening aan GS/team Verbonden Partijen

Meerjarenplannen fondsen
In de businessplannen van het Breedbandfonds, Energiefonds en Innovatiefonds is opgenomen dat GS als aandeelhouder een vierjaarlijks meerjarenplan krijgen. Op basis daarvan kunnen ze beslissen over de langetermijnstrategie en eventueel bijsturen. Ook in het businessplan van het Brabant C fonds is opgenomen dat er meerjarenplannen worden gemaakt. Er zijn ten aanzien van het Groen Ontwikkelfonds geen afspraken gemaakt over meerjarenplannen.

Te rapporteren grootheden
In het document *Monitoring* staat niet in welke documenten aan GS gerapporteerd dient te worden over de geformuleerde grootheden. Uit gesprekken met de betrokken ambtenaren komt naar voren dat deze net als de KPI's behandeld dienen te worden in de kwartaal/halfjaarrapportages. Zie bijlage 6 voor deze grootheden per fonds. De rekenkamer constateert dat voor het Brabant C fonds geen grootheden zijn vastgesteld en daarmee wordt afgeweken van de afspraken.

Toelichting op de informatievoorziening aan PS

Kernprestatie-indicatoren (KPI's)
In de *Nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen* is vastgesteld dat voor alle relevante verbonden partijen KPI's worden benoemd en dat PS vanaf de begroting 2015 geïnformeerd worden over de fondsen met behulp van de KPI's. De rekenkamer constateert dat alleen voor het Brabant C fonds geen KPI's zijn vastgesteld waarover gerapporteerd dient te worden. Hiermee wordt afgeweken van de afspraken.

Programma 07 Investeringsagenda
Eind 2010 hebben PS besloten om een apart begrotingsprogramma 'Investeringsstrategie' aan de begroting toe te voegen.[16] Op deze wijze worden de budgetten gerelateerd aan de investeringsstrategie geïntegreerd in de begroting zichtbaar. Hiervoor is gekozen om de volgende redenen.

- De bijzondere status en het integrale karakter van de investeringsstrategie wordt herkenbaar behouden in de begroting en verantwoording.
- Het bijzondere karakter van de investeringsbudgetten en de prestaties in het kader van de investeringsstrategie wordt weergegeven, door de scheiding ten opzichte van de reguliere 'going concern'-budgetten en prestaties.
- De investeringsprojecten van de investeringsstrategie kunnen afzonderlijk worden gekoppeld aan productgroepen. Deze optie geeft helderheid en transparantie over de inzet van de middelen en biedt de mogelijkheid om de investeringsstrategie te monitoren.
- Het betreft administratief-technisch de meest eenvoudige oplossing. Op deze wijze kan verantwoording over de investeringen in het kader van de investeringsstrategie op de reguliere P&C-momenten plaatsvinden.

[16] Provincie Noord-Brabant, Statenvoorstel 61/10 waarna daarvoor een begrotingswijziging is opgesteld.

Paragraaf verbonden partijen
Ook in de paragraaf verbonden partijen in de begroting en jaarstukken dient gerapporteerd te worden over de fondsen (een eis uit het BBV). Er dient te worden ingegaan op:

- De visie op en beleidsvoornemens omtrent de verbonden partijen.
- De wijze waarop de provincie een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee gediend wordt.
- Het belang dat de provincie heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar.
- De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar.
- De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar.
- De eventuele risico's van de verbonden partij voor de financiële positie van de provincie.

De provincie voert jaarlijks door middel van een quick scan een risicoanalyse uit voor alle verbonden partijen. De belangrijkste risico's van de verbonden partij worden sinds 2015 aan de hand van een stoplichtmodel in kaart gebracht. Het stoplichtmodel laat zien hoe de verbonden partij scoort op beleid, governance en financiën. Bij een oranje of rode score, moet dit verder worden toegelicht.

Evaluatie verbonden partijen
Er zijn twee typen evaluaties van de fondsen (en de daarbij behorende verbonden partijen):

- De evaluatie van het beleidskader Verbonden Partijen.
- De evaluatie van de fondsen.

De evaluatie van het beleidskader Verbonden Partijen heeft betrekking op de verbonden partijen van de provincie. Hieronder vallen het Groen Ontwikkelfonds, Brabant C fonds en de BOM Holding. Het Breedbandfonds, Energiefonds en Innovatiefonds zijn geen verbonden partij van de provincie en vallen niet onder deze evaluatie. De BOM Holding BV, waar deze fondsen onder gepositioneerd zijn, is wel een verbonden partij van de provincie en valt wel onder de evaluatie.
Bij deze evaluatie staat de vraag centraal of de betreffende verbonden partij nog steeds bijdraagt aan de behartiging van het publiek provinciaal belang waartoe deze werd aangegaan en of de samenwerkingsrelatie nog steeds de beste manier is om het provinciaal belang te bereiken of dat deze beter kan worden beëindigd. Andere onderdelen van de evaluatie zijn de wijze waarop de financiën van het samenwerkingsverband zijn geregeld, hoe het staat met de (andere) risico's en of de governance nog afdoende is.

In de vierjaarlijkse evaluatie van de fondsen, te beginnen in 2017, dient getoetst te worden of, en in welke mate het fonds voldoet aan de gestelde doelstellingen en randvoorwaarden. Vastgelegd is dat de evaluatie het moment is om gewijzigde maatschappelijke inzichten te betrekken bij de opdracht aan het fonds of te besluiten tot beëindiging van de fondsen.

4 Informatievoorziening aan GS/team Verbonden Partijen in de praktijk

Dit hoofdstuk gaat over de informatievoorziening van de fondsen aan de provincie (team Verbonden Partijen en GS) in de praktijk. Voor het in kaart brengen van de informatievoorziening heeft de rekenkamer alle documenten die de provincie van de fondsen heeft ontvangen opgevraagd bij de provincie. Bepaalde onderdelen bleken pas na herhaalde zoekpogingen boven water te halen, soms moest het bij de fondsen worden opgevraagd omdat het binnen de provincie niet kon worden gevonden.

4.1 Energiefonds

Voor de informatievoorziening over het Energiefonds hebben de BOM en de provincie een tijdlijn afgesproken over wanneer de provincie wat van de BOM ontvangt. Deze tijdlijn volgend heeft het Energiefonds/BOM tot eind 2016 de volgende documenten over het fonds aan team Verbonden Partijen verstrekt:

- Activiteitenplan BOM 2014, 2015 en 2016 (eind jaar t-1).
- (Concept-)Jaarrekening Energiefonds 2014 en 2015 (voorjaar jaar t+1).
- Halfjaarlijkse voortgangsrapportage Energiefonds 2014 eind, 2015 halfjaar, 2015 eind en 2016 halfjaar (respectievelijk begin jaar t+1 en najaar jaar t).

De BOM heeft de KPI's uit het document *Monitoring* kritisch bekeken, suggesties voor aanvullingen en aanpassing gedaan om eenduidigheid te bewerkstellingen tussen de KPI's van de drie fondsen (onder andere voor herkenning en structuur voor sturing). In overleg met de provincie zijn vervolgens een aantal KPI's en een te rapporteren grootheid aangepast. Voor het Energiefonds wordt bij de KPI 'CO2-reductie' niet alleen de kostprijs gegeven, maar ook de hoeveelheid. Zowel de KPI 'mate van revolverendheid' als de KPI 'multiplier' wordt uitgesplitst: revolverendheid van het fonds en van de portfolio en multiplier ontwikkelingsfonds en warehousefonds. De norm voor de revolverendheid van het fonds wordt bijgesteld van 'minimaal 1 na drie jaar' naar 'minimaal 1 na 6 jaar'. De norm voor de multiplier ontwikkelingsfonds wordt '≥ 2'. De te rapporteren grootheid 'aantal en omvang van investeringen' wordt niet gegeven naar CO2-reductie en financieel instrument, maar per technologie en per instrument.

In de activiteitenplannen wordt kort beschreven wat er afgelopen jaar/jaren is gerealiseerd en wat het fonds komend jaar beoogt te realiseren. De financiën van het fonds komen niet herkenbaar aan de orde, omdat de financiële gegevens (begroting) op het hogere niveau van de BOM als geheel worden gepresenteerd. De jaarrekeningen en voortgangsrapportages worden in tegenstelling tot de activiteitenplannen wel separaat (enkel) voor het Energiefonds verstrekt. De jaarrekeningen betreffen balans, winst- en verliesrekening, bestemming van het resultaat en controleverklaring van de accountant (realisatie versus begrote financiële gegevens).

In de voortgangsrapportages wordt uitgebreid ingegaan op wat het fonds afgelopen jaren heeft gerealiseerd en wat er afgelopen jaar voor ontwikkelingen zijn geweest. In deze rapportages wordt ook ingegaan op de vastgestelde/voorgeschreven KPI's en de te rapporteren grootheden. Alleen de rapportage over 2014 is een uitzondering omdat dat het opstartjaar betrof. De rekenkamer constateert dat in de andere voortgangsrapportages op alle KPI's en op nagenoeg alle te rapporteren grootheden wordt ingegaan. De bijlage waarin de liquiditeitsprognose zou zijn opgenomen, is echter alleen opgenomen in de voortgangsrapportage eerste halfjaar 2015. Vanuit de ambtelijke organisatie wordt gesteld dat deze prognoses pas worden opgemaakt en geüpdatet als er nieuwe gelden onder de leningen worden afgeroepen. De resterende looptijd van de uitzettingen, de exits en de achterstanden komen in geen enkele voortgangsrapportage aan de orde. Voor het Energiefonds worden voor nagenoeg alle te rapporteren grootheden en KPI's waarden gegeven. Alleen voor de KPI 'revolverendheid' (zie ook hierna onder het kopje 'Revolverendheid') en de KPI 'gerealiseerd rendement' wordt gesteld dat het nog te vroeg is om hierin inzicht te kunnen geven. Dat kan pas achteraf, anders blijven het 'verwachtingen' in plaats van realisaties.

De rekenkamer constateert dat de rapportages van de BOM af en toe onduidelijkheden en/of slordigheden bevatten. Zo staat in de voortgangsrapportage 2015 eerste halfjaar dat de beschikbare middelen € 59.734.000 zijn, de totale beheerkosten € 856.000 en de verwachte cashflow € 1.449.000. In de bijbehorende figuur worden andere bedragen gepresenteerd, namelijk respectievelijk € 59.749.000, € 865.000 en € 1.464.000. Daarin wordt vermeld dat de investeringen € 850.000 zijn, terwijl elders in de rapportage gesteld wordt dat deze € 854.500 zijn. De provincie heeft in haar verantwoording aan PS de bedragen uit de figuur opgenomen, op twee na. Als geïnvesteerd bedrag geeft de provincie € 854.500 en met dat bedrag komen de beschikbare middelen volgens de provincie op € 59.744.500.

Sinds 2016 worden kwartaalgesprekken gevoerd op ambtelijk niveau tussen het Energiefonds en de accounthouder van de provincie. Ook zijn er, zo bleek uit gesprekken met de ambtelijke organisatie, op (vrijwel) maandelijkse basis informele gesprekken over individuele zaken, zoals de liquiditeit van het fonds waarover bij een zogenoemde 'leningafroep' separaat schriftelijk aan de provincie wordt gerapporteerd. In de kwartaalgesprekken worden de KPI's, grootheden en kwartaalgegevens die het fonds/de BOM opstelt over de voortgang besproken. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een scoredashboard/stoplicht.

Team Verbonden Partijen kijkt op basis van de voortgangsrapportages naar mogelijke risico's. Vervolgens legt het team de verkregen stukken voor een inhoudelijke toets voor aan de afdeling Energie van de provincie. Hierna maakt team Verbonden Partijen de tekst voor de begroting dan wel de jaarstukken van de provincie en legt deze voor controle voor aan de afdeling Energie. Als er aanleiding toe is, worden GS vooraf separaat geïnformeerd. Tot 2017 is dat echter nog niet voorgekomen. Desgevraagd is vanuit de ambtelijke organisatie aangegeven dat met de KPI's, de grootheden, de kwalitatieve analyse in de documenten en onder andere

de liquiditeitsrapportages de voortgang van het Energiefonds goed te volgen is. De in 2016 ingevoerde kwartaalgesprekken worden door de provincie als een positieve aanpassing en aanvulling ervaren voor het volgen van de voortgang van het fonds.

Revolverendheid
Het Activiteitenplan 2016 van de BOM bevat het voornemen om het kostenmanagement verder te ontwikkelen. Gesteld wordt dat een efficiënte bedrijfsvoering en adequate kostenbeheersing speerpunten vormen van het financiële beleid. Dat is, volgens de BOM, niet alleen omdat omgang met publieke middelen een verantwoorde besteding vereist, maar ook omdat de BOM hierdoor zeker wil stellen dat ze blijft voldoen aan de revolverendheidseisen van de verschillende fondsen. De rekenkamer constateert dat de BOM oog heeft voor de revolverendheidseisen. Dit blijkt ook uit het gevoerde gesprek met de betrokkene.

In de voortgangsrapportages wordt over de mate van revolverendheid samenvattend het volgende gemeld. In de *revolverendheidsratio Fonds* worden alle verwachte cashflows samen met het resterend commitment afgezet tegen het startbedrag van het fonds minus de totaal verwachte fondskosten. Als deze ratio op minimaal 1 ligt betekent het dat verwacht mag worden dat de waarde van het fonds aan het einde van de looptijd minimaal € 60 miljoen is (minimaal nominaal revolverend). Maar de aanname waar daarbij van wordt uitgegaan, dat er geen investeringen meer bijkomen maar dat wel de fondskosten voor het investeringsteam nog 22 jaar doorlopen is uiteraard niet realistisch, zo wordt daarbij vermeld. Dat betekent dat de doorlopende fondskosten dan naar verwachting uit het rendement van de bestaande portfolio kunnen worden goedgemaakt. Dat is met het investeringsvolume van de eerste jaren, zo wordt gesteld, zoals verwacht nog niet het geval. Deze ratio hoeft conform afspraak pas na zes jaar minimaal 1 te zijn.

De *revolverendheidsratio Portfolio* heeft dezelfde betekenis, maar hierbij wordt afgezien van de fondskosten. Deze ratio toont aan of de investering naar verwachting wordt terugverdiend, los van fondskosten. Als deze ratio groter is dan 1, houdt dat in dat de gedane investeringen minimaal worden terugverdiend (portfolio is naar verwachting minimaal nominaal revolverend). Zo lang er niet is afgeschreven op investeringen, zo wordt gesteld, is dat per definitie het geval, omdat alleen investeringen met een marktconform rendement worden gedaan. Gesteld wordt dat de portfolio en de pijplijn van sterke projecten met goede rendementsvooruitzichten een sterke basis bieden om ook aan de eis van revolverendheid te voldoen. Onderstaande tabel bevat een overzicht van de gerapporteerde waarden van deze ratio's.

Tabel 4: Revolverendheid fonds en portfolio Energiefonds

	2014	2015-I	2015-II	2016-I
Fonds (≥ 1 na 6 jaar)	-	0,61*	0,65	0,69
Portfolio (≥ 1 vanaf start)	-	1,70	1,85	2,19

* In de eerste voortgangsrapportage 2015 werd de waarde 0,98 gepresenteerd. Maar daarbij was enkel uitgegaan van historische fondskosten, niet de toekomstige fondskosten.

Samenvattend
De rekenkamer stelt vast dat de informatievoorziening van het fonds aan de provincie nagenoeg conform de afspraken plaatsvindt. Op drie punten wijkt deze af. Ten eerste is er in de praktijk voor gekozen om ook de eerste twee jaar geen kwartaal- maar halfjaarrapportages op te stellen. Uit de gesprekken is naar voren gekomen dat de BOM en de provincie hiervoor uit efficiëntie-overwegingen hebben gekozen. De toegevoegde waarde van kwartaalrapportages zou te klein zijn, omdat investeringen een langere termijn kennen en de rapportages teveel een herhaling zouden zijn van de voorgaande rapportage. In de begroting 2015 en in de bijlage bij de begroting 2016 wordt vermeld dat de provincie de voortgang van het fonds monitort aan de hand van de KPI's waarover halfjaarlijks wordt gerapporteerd. Daarbij wordt niet toegelicht dat het eigenlijk de bedoeling was dat het fonds de eerste twee jaar per kwartaal zou rapporteren, noch waarom gekozen is voor halfjaarlijkse rapportages. De BOM stelt dat wellicht ook zou kunnen worden volstaan met één voortgangsrapportage per jaar, omdat er veelvuldig contact is tussen de BOM en provincie over de voortgang.
Ten tweede heeft de BOM geen meerjarenplannen opgesteld voor de fondsen die de provincie als aandeelhouder zou ontvangen. De BOM heeft daarvoor gekozen omdat dat weinig toegevoegde waarde zou hebben ten opzichte van de businessplannen. De businessplannen van de fondsen fungeren als het eerste meerjarenplan van de fondsen. Vanuit de businessplannen heeft de BOM haar jaarplannen opgesteld (activiteitenplannen). De businessplannen zijn eind 2016/begin 2017 zoals beoogd, na vier jaar, geëvalueerd en (onder andere) op basis daarvan zullen de businessplannen indien nodig worden aangepast. De BOM Holding BV heeft voor de gehele holding wel een meerjarenplan opgesteld. In het Meerjarenplan 2013-2016 dat in 2012 is opgesteld komen de fondsen nog niet aan bod omdat deze toen nog niet ingesteld waren. In de opvolger daarvan, het Meerjarenplan BOM 2017-2020 komen de fondsen op hoofdlijnen aan bod. De rekenkamer merkt daarbij op dat daarin voor de fondsen geen formele plannen voor de komende vier jaar zijn uitgeschreven; indirect zou kunnen worden opgemaakt dat de resultaten van de evaluatie worden afgewacht om de businessplannen aan te passen.
Dit meerjarenplan is samen met de subsidiebeschikking 2017 voor de BOM op 31 januari 2017 door GS vastgesteld.
Ten derde wordt in de voortgangsrapportages niet ingegaan op een enkele te rapporteren grootheid.

4.2 Breedbandfonds

Voor het Breedbandfonds is de loop van de informatievoorziening dezelfde als die van het Energiefonds. Voor het Breedbandfonds is alleen geen voortgangsrapportage over 2014 verschenen, omdat dit fonds pas halverwege 2014 is opgericht. Ook is er maar één KPI aangepast. De KPI 'spreiding van de gerealiseerde aansluitingen' zal op kaart worden weergegeven. Voor het Breedbandfonds is recentelijk een notitie opgesteld door de BOM in overleg met de provincie over 'hoe nu verder met het fonds' (zie paragraaf 2.1 voor de inhoud daarvan).

De rekenkamer constateert dat in de voortgangsrapportages van het Breedbandfonds op nagenoeg alle KPI's en te rapporteren grootheden wordt ingegaan.
De bijlage waarin de liquiditeitsprognose zou zijn opgenomen, is, evenals bij het Energiefonds, alleen opgenomen in de voortgangsrapportage eerste halfjaar 2015. Zie voor de reden hiervan paragraaf 4.1. Het eerste onderdeel van de KPI 'effectiviteit van het fonds', te weten investeringskosten per aansluiting, komt in de voortgangsrapportages niet (herkenbaar) aan de orde. De kaart waarop de spreiding zal worden weergegeven bevat geen legenda. Over de volgende grootheden of KPI's wordt aangegeven dat daarover nog niet kan worden gerapporteerd: hoofddoelstelling/gerealiseerde maatschappelijke opgave, kredietrisico, lopende projecten, exits en revolverendheid (rendement). Op de laatste twee na, is vermeld dat dit nog niet mogelijk is omdat dat pas kan na definitieve subsidievaststelling. Vanuit de BOM is aangegeven dat ook over de KPI's 'effectiviteit', 'revolverendheid' en 'spreiding' nog niet wordt gerapporteerd, omdat dat pas kan als de subsidie definitief is vastgesteld (na oplevering van het project). Dit betreft de helft van de KPI's waarover aan PS dient te worden gerapporteerd.

In tegenstelling tot het Energiefonds worden de te rapporten grootheden allemaal en in volgorde opgesomd, maar worden de KPI's daaruit niet als zodanig (herkenbaar) gepresenteerd. De rekenkamer merkt op dat in de voortgangsrapportage eerste halfjaar 2016 geen consistente lijn wordt gevolgd. Bij de grootheid/KPI 'aantal aansluiting (homes passed)' staat dat geen inzicht kan worden gegeven omdat eerst de subsidie definitief moet zijn vastgesteld, maar bij de 'gemiddelde kosten per aansluiting' wordt een waarde gegeven waarbij wel al gebruik wordt gemaakt van de 318 gerealiseerde aansluitingen waarvoor de subsidievaststelling nog niet definitief is.

In het Activiteitenplan 2016 is beschreven dat er voor de aanpak bedrijventerreinen (tweede deel van de doelstelling) een andere werkwijze zal worden ontwikkeld, omdat voor bedrijventerreinen nauwelijks haalbare aanvragen binnen komen. De rekenkamer constateert dat in de voortgangsrapportage 2016 eerste halfjaar niet (herkenbaar) op de stand van zaken van dit onderwerp wordt teruggekomen.

Revolverendheid
Over de mate van revolverendheid wordt in de voortgangsrapportages van het Breedbandfonds alleen het volgende gemeld: de doelstelling van het fonds is nominale revolverendheid (100%), op dit moment is nog geen sprake van gerealiseerde rendementen, maar het verwachte rendement is conform doelstelling. Zoals reeds eerder opgemerkt, heeft de BOM vermeld dat hierover pas kan worden gerapporteerd als de subsidie definitief is vastgesteld. Onderstaande tabel bevat een overzicht.

Einde looptijd dient het fonds nominaal revolverend te zijn. Omdat het fonds nu 'on hold' is gezet, zal het volgens de ambtelijke organisatie niet al zijn kosten terug kunnen verdienen. De revolverendheid zal naar verwachting 97% zijn, zo wordt gesteld.

Tabel 5: Revolverendheid Breedbandfonds

	Voortgangsrapportage 2015-I	2015-II	2016-!
Fonds	Nog niet mogelijk om inzicht in te geven; daar is het nog te vroeg voor (blijkt indirect uit de halfjaarrapportages)		

4.3 Innovatiefonds

Voor het Innovatiefonds is de loop van de informatievoorziening hetzelfde als die van het Energiefonds en het Breedbandfonds. Net als bij het Energiefonds is er over het Innovatiefonds een halfjaarrapportage opgesteld aan het eind van 2014. In tegenstelling tot het Energiefonds en Breedbandfonds zijn er bij het Innovatiefonds geen KPI's aangepast.

In de voortgangsrapportages wordt uitgebreid ingegaan op wat het fonds de afgelopen jaren heeft gerealiseerd en wat er afgelopen jaar voor ontwikkelingen zijn geweest. In deze rapportages wordt ook ingegaan op de vastgestelde/ voorgeschreven KPI's en te rapporteren grootheden. Alleen de rapportage over 2014 is een uitzondering omdat dat het opstartjaar betrof. De rekenkamer constateert dat in de voortgangsrapportages van het Innovatiefonds op bijna alle te rapporteren grootheden wordt ingegaan. De volgende grootheden komen niet aan de orde in alle halfjaarrapportages: looptijden van de participaties en subfondsen, liquiditeit en prognose[17], totale beheerkosten dakfondsen en subfondsen (per fonds), fair market value dakfonds en subfondsen. Verder komen in de halfjaarrapportage 2015 de volgende grootheden niet aan de orde: aantal patentaanvragen gesteunden, hoeveelheid directe werkgelegenheid gecreëerd. De rekenkamer constateert verder dat nagenoeg alle KPI's worden behandeld in de voortgangsrapportages. Alleen de KPI 'revolverendheid' wordt niet (expliciet) behandeld (zie ook hierna onder het kopje 'revolverendheid'). Over deze KPI wordt door de BOM aangegeven dat het nog te vroeg is om hierover te rapporteren. Het is volgens de BOM beter om een beeld te vormen na 8 jaar wanneer de eerste exits binnen zijn.

Revolverendheid
Over de mate van revolverendheid wordt in de voortgangsrapportages alleen het volgende beschreven: 'eind 2015 heeft er een succesvolle exit plaatsgevonden, waarbij het geïnvesteerde vermogen meer dan tien keer is terugverdiend. Door deze exit is het cumulatief rendement van het Innovatiefonds op het geïnvesteerde vermogen positief en kan er een nog groter bedrag geïnvesteerd worden in de Brabantse economie'. Vanuit de ambtelijke organisatie is gesteld dat de exit waar het hier om gaat Acerta Pharma is. Verder kon volgens de ambtelijke organisatie op dat moment het bedrag dat door de exit is verkregen nog niet worden genoemd omdat het toen nog bedrijfsgevoelige informatie betrof.

[17] Zie voor de reden hiervan paragraaf 4.1.

Verder staat in de halfjaarrapportage 2015 II een tabel over het geïnvesteerde vermogen (cash-out) afgezet tegen de boekwaarde en de getroffen voorzieningen. Hiermee zou wel een beeld kunnen worden geschetst over de verwachte verliezen, maar niet over de verwachte positieve resultaten (de positieve exits). De BOM stelt, zoals eerder gemeld, dat ze op dit moment voor het Innovatiefonds nog niet rapporteert over de mate van revolverendheid, omdat het te vroeg is om hierover al een beeld te vormen. Zie onderstaande tabel.

Tabel 6: Revolverendheid Innovatiefonds

	Voortgangsrapportage 2015-I	2015-II	2016-!
Fonds	Uit het gesprek met de BOM blijkt dat ze het nog te vroeg vinden om hierover al een beeld te vormen.		

4.4 Groen Ontwikkelfonds

Het Groen Ontwikkelfonds heeft tot en met eind 2016 de volgende informatie over het fonds aan team Verbonden Partijen verstrekt:

- Jaarplan 2015 en 2016 (eind jaar t-1).
- (Concept-)Jaarverslag + Jaarrekening 2015 (voorjaar jaar t+1).
- Halfjaarlijkse voortgangsrapportages 2015 halfjaar, 2015 eind en 2016 halfjaar (respectievelijk najaar jaar t en voorjaar jaar t+1).

De lijst met KPI's en te rapporteren grootheden zijn in overleg met de provincie aangepast. Er zijn veel overleggen geweest tussen de provincie en het fonds over de KPI's. Dit was nodig om er voor te zorgen dat alle betrokkenen het met elkaar eens waren over de definities van de KPI's en hoe deze gemeten moesten worden. De provincie heeft verder besloten dat er niet hoeft te worden gerapporteerd over de KPI 'mate van spreiding'. Ze acht deze niet relevant voor het Groen Ontwikkelfonds. Dit komt volgens de provincie doordat op de website van het fonds een kaart staat waarop de voor het fonds te realiseren NNB is weergegeven (de ambitiekaart) en een kaart waarop alle reeds verstrekte subsidies en resultaten worden weergegeven. Deze kaarten dienen ook als toetsingskader voor nieuwe aanvragen.

Verder komen de volgende KPI's niet expliciet aan bod in de halfjaarrapportages: 'de mate van revolverendheid' en 'totale inbreng middelen en grond in categorie A, B en C versus de provinciale inbreng aan middelen en grond in categorie A, B en C'.[18] Volgens de geïnterviewden is dit omdat deze berekend kunnen worden op basis van de basisgegevens die het Groen Ontwikkelfonds via de halfjaarrapportage aanlevert aan de provincie. Bijvoorbeeld 'de multiplier' kan berekend worden op basis van de volgende gegevens in de halfjaarrapportages: 'ingebrachte middelen vanuit Groen Ontwikkelfonds per categorie' en 'cofinanciering per categorie'. De provincie heeft ervoor gekozen om het Groen Ontwikkelfonds enkel basisgegevens te

[18] De categorieën A, B en C hebben betrekking op de omvang van de te realiseren gronden en de inbreng van middelen hiervoor.

laten aanleveren, zodat het fonds minder administratieve verplichtingen heeft en de fondsbeheerkosten op dat punt laag kunnen blijven.

Op dit moment wordt er in de halfjaarrapportages slechts gerapporteerd over de taakuitvoering en de realisatie van het fonds (aantal verworven, ingerichte en gerealiseerde hectares en uitgaven). Dit wordt in de halfjaarrapportages niet afgezet tegen de opdracht (de taakstellende KPI's en grootheden). Het Groen Ontwikkelfonds heeft dit met de provincie afgesproken. Er is op dit moment namelijk nog onzekerheid over de omvang van de opdracht, omdat de uitgangssituatie nog niet duidelijk is. Er wordt gewerkt aan de administratie (juiste gegevens) in het kader van de 'basis op orde' en de 'herziening van de opdracht van het fonds in verband met de complexe PAS-gebieden'. De provincie verwacht dat er na de zomer van 2017 wel gerapporteerd wordt aan de hand van taakstellende KPI's.

Op dit moment hebben de halfjaarrapportages de vorm van Excel-sheets. In deze Excel-sheets worden de basisgegevens behandeld. De intentie van het fonds is om deze begrijpelijker te gaan maken door te werken met tabellen en figuren. In de halfjaarrapportages 2015 II en 2016 I komt een aantal grootheden niet aan de orde, zoals het aantal afgewezen projecten, het aantal ingediende projecten en de liquiditeitsprognose.
Naast de halfjaarrapportages zijn er jaarverslagen en jaarplannen. Hierin worden deze grootheden wel behandeld. Het aantal afgewezen projecten en het aantal ingediende projecten komen aan de orde in het jaarverslag 2015. De liquiditeitsprognoses worden in de jaarplannen behandeld. In het jaarverslag 2015 worden verder, in tegenstelling tot de halfjaarrapportages, de beschikte hectares afgezet tegen de opdracht.

In de jaarverslagen en jaarplannen wordt niet consistent gerapporteerd over de omvang van de EVZ doelstelling. In het businessplan van het Groen Ontwikkelfonds staat dat de doelstelling het realiseren van 710 km EVZ is. In het jaarplan 2015 en het jaarverslag 2015 wordt als doel genoemd het realiseren van 700 km EVZ. In het jaarplan 2016 en het jaarplan 2017 wordt wel gesproken over 710 km EVZ.

Het Groen Ontwikkelfonds heeft over de voortgang één keer per drie weken overleg met de provincie. Verder heeft de directeur van het Groen Ontwikkelfonds een keer per twee maanden een overleg met de inhoudelijk gedeputeerde over het beleid en eventuele beleidswijzigingen. Daarnaast is er vier à vijf keer per jaar een Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) waarin de inhoudelijk verantwoordelijke gedeputeerde deelneemt namens de gedeputeerde die verantwoordelijk is voor de aandeelhoudersrol.

Team Verbonden Partijen kijkt op basis van de voortgangsrapportages naar mogelijke risico's. Vervolgens legt het team de verkregen stukken voor een inhoudelijke toets voor aan de afdeling Natuur van de provincie. Hierna maakt team Verbonden Partijen in samenwerking met de afdeling Natuur de tekst voor de begroting of de jaarstukken van de provincie. Als er aanleiding toe is, worden GS vooraf separaat geïnformeerd. Hiertoe is volgens de provincie nog geen aanleiding geweest.

Revolverendheid
Niet van toepassing omdat gesteld is dat het fonds niet of nauwelijks revolverend is.

Samenvattend
De rekenkamer stelt vast dat de informatievoorziening van het fonds aan de provincie op drie punten afwijkt van de afspraken die gemaakt zijn in het document *Monitoring*. Ten eerste is er in de praktijk voor gekozen om ook voor de eerste twee jaar geen kwartaal- maar halfjaarrapportages op te stellen. In de gesprekken is tegen de rekenkamer gezegd dat uit efficiëntie-overwegingen kwartaalrapportages niet de voorkeur hebben. De toegevoegde waarde zou te klein zijn omdat er maar een beperkt aantal aanvragen zijn en deze aanvragen een lange doorlooptijd kennen. Verder zouden kwartaalrapportages leiden tot veel administratieve lasten. Ten tweede wordt er om verschillende redenen in de halfjaarrapportages niet gerapporteerd over de vastgestelde KPI's. Ten derde wordt er in de voortgangsrapportages niet ingegaan op een enkele te rapporteren grootheid.

4.5 Brabant C fonds

Het Brabant C fonds verstrekt aan team Verbonden Partijen/GS informatie in lijn met wat daarover in de subsidiebeschikking van het Brabant C fonds. Tot en met eind 2016 heeft Brabant C fonds de volgende documenten over het fonds verstrekt:

- Jaarplan 2015 en 2016 (eind jaar t-1).
- Het formele jaarverslag 2015 inclusief jaarrekening en accountantsrapport (het verantwoordingsdocument en de conceptversie daarvan) en de publieksversie van het jaarverslag 2015 (voorjaar jaar t+1).
- Halfjaarlijkse voortgangsrapportage 2015 halfjaar en 2016 halfjaar (najaar jaar t).

Voor het Brabant C fonds zijn, in tegenstelling tot de andere fondsen, geen KPI's en gerapporteerde grootheden opgesteld. Er wordt hierdoor, zoals eerder vermeld, afgeweken van wat hierover in de *Nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen* staat, maar ook van wat er in het Statenvoorstel *Instellingsbesluit Brabant C* staat. Daarin wordt namelijk vermeld dat het Brabant C fonds zich aansluit bij de afspraken over monitoring, evaluatie, verantwoording en begeleiding bij de eerder door de provincie opgerichte investeringsfondsen. De geïnterviewden geven aan dat ze er positief tegenover staan om KPI's en te rapporteren grootheden op te stellen voor het Brabant C fonds, op basis waarvan gestuurd kan worden. In de voortgangsrapportages wordt wel periodiek gerapporteerd over het aantal projecten, het geïnvesteerd vermogen en de multiplier.

In de jaarplannen wordt kort beschreven wat er afgelopen jaar/jaren is gerealiseerd en wat het fonds komend jaar per onderdeel (netwerkontwikkeling, scouten en aanjagen en fondswerk etc.) beoogd te realiseren. In de voortgangsrapportages wordt ingegaan op de huidige realisatie van de geplande resultaten en activiteiten, zoals deze zijn vastgesteld in het jaarplan.

Naast jaarplannen en voortgangsrapportages stelt het Brabant C fonds twee typen jaarverslagen op: het formele jaarverslag inclusief jaarrekening en accountantsrapport (verantwoordingsdocument) en een daaruit afgeleide publieksversie. Het verantwoordingsdocument is met name bedoeld om verantwoording af te leggen aan de provincie. Het verantwoordingsdocument volgt dezelfde inrichting als het jaarplan. De publieksversie is bedoeld om een breder publiek (dan enkel de provincie) te betrekken bij de ontwikkelingen van het Brabant C fonds. De geïnterviewden zeggen dat ze de intentie hebben de twee typen jaarverslagen te handhaven over het Brabant C fonds, aangezien ze hierover positieve reacties krijgen.

De accounthouder van de provincie en de directeur van het Brabant C fonds hebben maandelijks een gesprek over het Brabant C fonds. Deze gesprekken gaan over de algemene voortgang van het fonds, bijzonderheden, afspraken over informatiebijeenkomsten en signalen vanuit de Raad van Toezicht. Daarnaast heeft de accounthouder twee keer per jaar een overleg over het Brabant C fonds met de verantwoordelijke gedeputeerde. Deze gedeputeerde heeft minimaal één keer per jaar overleg met de voorzitter van de Raad van Toezicht. In dit overleg worden opvallende punten uit de rapportages besproken.

Het fonds stuurt de voortgangsrapportages naar de accounthouder van het Brabant C fonds. Deze deelt de stukken met het team Verbonden Partijen. Team Verbonden Partijen bekijkt de stukken op eventuele mogelijke risico's en de accounthouder bekijkt de stukken op inhoud. De accounthouder van het Brabant C fonds levert de informatie die nodig is voor de begroting en jaarstukken van de provincie aan. Als er aanleiding toe is, worden GS vooraf separaat geïnformeerd. Hiertoe is volgens de provincie nog geen aanleiding geweest.

Revolverendheid

Het Brabant C fonds heeft een inspanningsverplichting om een zo hoog mogelijke mate van revolverendheid te realiseren. In de rapportages van het Brabant C fonds wordt het volgende geschreven over de mate van revolverendheid. In het jaarverslag 2015 staat dat het niet te voorspellen is welk deel van het beschikbare budget revolverend zal zijn. In het jaarplan 2016 wordt gesteld dat de kansen op revolverendheid nog te onduidelijk zijn om hierover op voorhand een bedrag over op te nemen. In de halfjaarrapportage 2016 staat dat er op een teamdag van het Brabant C fonds is gesproken over revolverendheid, als één van de volgende stappen die gezet moet worden. Verder worden enkele projecten genoemd waarbij de initiatiefnemers op een vernieuwende wijze trachten hun financiering te organiseren (minder afhankelijk van subsidies, meer gebruik van leningen en participaties). Verder wordt in deze rapportage gemeld dat in het jaarverslag 2016 aandacht zal worden besteed aan de huidige mate van revolverendheid.

Tabel 7: Revolverendheid Brabant C fonds

	Voortgangsrapportage 2015-I	Voortgangsrapportage 2016-I
Fonds	Uit de voortgangsrapportages blijkt dat het nog niet mogelijk is om hierin inzicht te geven; daar is het nog te vroeg voor.	

Samenvattend

In 2014 is vastgesteld dat de afspraken die gemaakt worden in het document *Monitoring* ook voor het Brabant C fonds gelden. De rekenkamer stelt vast dat in de praktijk op een aantal punten andere keuzes zijn gemaakt. In lijn met de keuzes die zijn gemaakt voor de andere fondsen dient het fonds halfjaarrapportages op te stellen en fungeert het businessplan als meerjarenplan. Het businessplan is eind 2016/begin 2017, zoals beoogd, geëvalueerd. Verder zijn er voor het Brabant C fonds geen grootheden en geen KPI's opgesteld. Op dit moment wordt er in de rapportages wel aandacht besteed aan het aantal projecten, het geïnvesteerd vermogen en de multiplier. Uit de gesprekken blijkt dat er bij het fonds en de provincie wel behoefte is aan grootheden en KPI's, op basis waarvan gerapporteerd en gestuurd kan worden.

5 Informatievoorziening aan PS in de praktijk

Informatievoorziening dient volgens de afspraken plaats te vinden via de provinciale begroting, bestuursrapportages en provinciale jaarstukken. In dit hoofdstuk zullen de volgende onderdelen besproken worden:

- Begroting, bestuursrapportages en jaarstukken programma 07 Investeringsagenda (paragraaf 5.1)
- Paragraaf verbonden partijen (paragraaf 5.2)
- Actieve informatieplicht (5.3)
- Informatieve bijeenkomsten (5.4)
- Overige informatiebronnen (5.5)

We gaan niet inhoudelijk in op de vierjaarlijkse evaluatie van de fondsen, aangezien de resultaten van deze evaluatie nog niet openbaar waren ten tijde van de uitvoering van ons onderzoek.

5.1 Begroting, bestuursrapportages en jaarstukken programma 07

5.1.1 Plek in de P&C-documenten

In het document *Monitoring* is vastgesteld dat in de P&C-documenten onder het programma 07 Investeringsagenda over de fondsen dient te worden gerapporteerd. In de begroting, bestuursrapportage en jaarstukken 2014 en 2015 wordt onder dit programma gerapporteerd over de fondsen. De afzonderlijke fondsen hebben hierin hun eigen productgroep.

Vanaf de begroting 2016 vormt de investeringsagenda geen apart begrotingsprogramma meer in de P&C-documenten, door een wijziging van de begrotingsopzet. In de begroting 2016 staat vermeld dat de provincie ervoor heeft gekozen om de onderdelen van de investeringsagenda (de individuele fondsen) onder te brengen bij de inhoudelijke begrotingsprogramma's waarmee zij beleidsmatig een relatie hebben.

Het Groen Ontwikkelfonds heeft als enige een eigen productgroep (03.04), waarin de voortgang en KPI's van het fonds worden gepresenteerd. Het Brabant C fonds valt samen met andere beleidsonderwerpen onder productgroep 06.01 Cultuur. Daarin wordt ingegaan op de voortgang en enkele prestatie-indicatoren. Het Breedbandfonds, Energiefonds en Innovatiefonds vallen samen met andere beleidsonderwerpen onder productgroep 04.01 Algemeen economisch beleid. In de begroting 2016 wordt bij deze productgroep niet ingegaan op de voortgang en KPI's van deze fondsen. Bij deze productgroep wordt verwezen naar de bijlage van de begroting genaamd '*Uitwerking investeringsagenda: fondsen*'. Hierin is informatie, waaronder de KPI's, opgenomen over het Breedbandfonds, Energiefonds, Innovatiefonds en Brabant C fonds. In de begroting 2017 wordt bij het Innovatiefonds, Energiefonds en Breedbandfonds niet naar de bijlage verwezen.

De rekenkamer constateert ook dat in de bijlage van deze begroting geen aandacht wordt besteed aan het Brabant C fonds, maar dat de voortgang van het Brabant C fonds alleen behandeld wordt bij productgroep 06.01.

In de begroting 2016 en 2017 wordt ook aandacht gegeven aan de investeringsagenda in een korte aparte paragraaf. Deze paragraaf heeft als doel inzicht te geven in het verloop van de gehele investeringsagenda. Er wordt per fonds voor elk investeringsvoorstel kort ingegaan op het vastgestelde, gerealiseerde en geraamde krediet.

Op 6 maart 2015 besloten PS tot een stelselwijziging van de P&C-cyclus.[19] De twee bestuursrapportages (voorjaarsnota en najaarsnota) zijn daarmee vervangen door één bestuursrapportage over het eerste halfjaar (BURAP) en er wordt een Perspectiefnota aan de cyclus toegevoegd die in maart/april wordt behandeld.[20]

5.1.2 Voortgangsinformatie in de P&C-documenten

Vanaf de begroting 2015 dient via KPI's gerapporteerd te worden over de doelen, inhoudelijke en financiële elementen van de fondsen. Zie bijlage 5 voor de KPI's per fonds. Onderstaand behandelen we op welke wijze gerapporteerd wordt over de KPI's in de P&C-documenten. Zoals reeds eerder vermeld, zijn bij het Breedbandfonds, Energiefonds en Groen Ontwikkelfonds enkele KPI's aangepast. GS hebben PS hierover niet expliciet geïnformeerd. In de P&C-documenten hebben we verschillende voorbeelden gezien van informatie over de fondsen die onderling tegenstrijdig is, of onnauwkeurig en/of verwarrend. Voor zowel het Breedbandfonds als het Energiefonds hebben we deze voorbeelden in een kader opgenomen.

Breedbandfonds

In de begrotingen en jaarstukken wordt sinds de begroting 2015 conform afspraak ingegaan op de KPI's die geformuleerd zijn voor het Breedbandfonds. De rekenkamer constateert dat echter één KPI niet wordt genoemd, namelijk 'effectiviteit van het fonds'. Daarnaast kan, zoals vermeld in paragraaf 4.2, nog geen inzicht worden gegeven in de voortgang van de KPI's 'revolverendheid' en 'spreiding'.

Revolverendheid

Hieronder is weergegeven wat er in de bestuursrapportages, begrotingen en jaarstukken wordt gemeld over de mate van revolverendheid van het Breedbandfonds.

[19] Provincie Noord-Brabant, Statenvoorstel 12/15.

[20] De Perspectiefnota is richtinggevend bedoeld. PS worden hiermee in een vroeg stadium betrokken bij mogelijke beleidswensen en kunnen GS opdracht geven om een bepaalde richting uit te werken. De budgetconsequenties daarvan worden in de begroting behandeld.

In de bestuursrapportage 2015 en de begroting 2016 wordt gesteld dat:

- het nog te vroeg is om iets over de revolverendheid van het fonds te kunnen zeggen.

In de jaarstukken 2015 en begroting 2017 wordt bij de KPI 'de mate van revolverendheid (verwachte eindwaarde van het fonds)' gesteld:

- de nu gecommitteerde projecten zijn naar verwachting revolverend.

En in de lopende tekst dat:

- het nog te vroeg is om iets over de revolverendheid van het fonds te kunnen zeggen.

De rekenkamer constateert dat, voor een lezer zonder kennis van het verschil in definitie tussen revolverendheid van een fonds en revolverendheid van de projecten uit dat fonds, het de duidelijkheid niet ten goede komt als, zonder toelichting, in eenzelfde document op de ene plek over een bepaalde KPI 'x' gerapporteerd wordt en even later in de tekst 'y'. De informatie over de mate van revolverendheid sluit aan bij de informatie die GS hierover van het fonds hebben verkregen.

Kader 1: Onduidelijkheden Breedbandfonds in de begrotingen en jaarstukken

- In de begroting 2014 wordt bij beleidsprestaties gesproken van '3-5 pilotprojecten voorbereid en gefinancierd'. In de jaarstukken 2014 over '11 projecten ontvankelijk verklaard en gepubliceerd'. Door het gebruik van verschillende termen weet een lezer zonder parate kennis van het investeringsproces niet in hoeverre de beoogde prestatie is gerealiseerd.
- In de jaarstukken 2014 wordt onder 'wat is er gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?' alleen opgemerkt dat het pilotfonds is opengesteld, maar er wordt niet op het bijbehorende doel (aansluitingen) ingegaan. Ook wordt niet ingegaan op 'wat het betekent voor de toekomst'. Er wordt op de gerealiseerde prestaties ingegaan waarbij wordt aangesloten bij de in de begroting opgesomde beoogde prestaties. Doordat echter in de jaarstukken niet vermeld wordt wat beoogd werd, moet de lezer zelf de begroting erbij nemen om te kunnen bepalen in hoeverre gerealiseerd is wat beoogd werd.
- De weergegeven doelstelling in de begroting en jaarstukken 2014 en 2015 en in de begroting 2016 en 2017 wijkt iets af van de doelstelling zoals vastgelegd in het businessplan en het document *Monitoring*; de toevoeging 'of meer' ontbreekt bij de nagestreefde 50.000 en 3.000 aansluitingen.
- In de begroting 2015 worden 3 KPI's gepresenteerd met normen en te rapporteren voortgangsgegevens. De voortgangsgegevens wijken deels af van de gegevens zoals vastgelegd in het businessplan/document *Monitoring*. Verder betreffen enkele van deze voortgangsgegevens in voornoemde documenten een KPI, bijvoorbeeld 'aantal aansluitingen' en 'spreiding'. In de jaarstukken 2015 wordt dit rechtgezet, maar hiermee wordt, zonder nadere toelichting, afgeweken van de begroting. Dit kan bij een lezer vragen oproepen als: waarom andere KPI's en voortgangsgegevens dan gepresenteerd in de begroting.
- Binnen de jaarstukken 2015 wordt op verschillende plekken verschillende informatie gegeven over het aantal gecommitteerde projecten in 2015. Bij programma 7 wordt eerst gesteld (p. 125) dat er 3 projecten zijn gecommitteerd. Iets verderop bij de KPI's (p. 134) wordt gesteld dat er 3 kleinere projecten en 1 groot Brabantdekkend project zijn gecommitteerd. Bij productgroep 7.10, waar het specifiek over het Breedbandfonds gaat (p. 159), blijkt dat de 3 kleinere projecten in 2015 zijn gecommitteerd, maar dat het grote project begin 2016 (het volgende verslagjaar) positief is beschikt. Ook wordt gesteld dat er een goede spreiding is door het grote project. Daar de jaarstukken betrekking hebben op 2015, zou het duidelijker zijn geweest als bij de resultaten uit 2016 expliciet zou zijn vermeld dat deze in 2016 zijn gerealiseerd.
- In de begroting 2016 en 2017 wordt bij één KPI de norm van de pilotfase (5-7 projecten beschikt)

genoemd, terwijl de pilotfase ten tijde van het opstellen van deze begrotingen al was afgerond. Ook is de KPI over het beoogde aantal aansluitingen anders geformuleerd dan eerder vastgesteld door onder andere een toespitsing op de pilotfase. Dit is verwarrend, omdat nu lijkt alsof 'met het beschikbare vermogen in de pilotfase' de 50.000 en 3.000 aansluitingen moeten worden gerealiseerd in plaats van met het gehele fondsvermogen.

- In de jaarstukken 2015 en de begrotingen 2016 en 2017 wordt bij de KPI's aangegeven dat er sprake is van 38.104 en 145 aansluitingen bij reeds gecommitteerde projecten. In de begroting 2016 is daarbij de '8' weggevallen en staat er 3.104 aansluitingen. De rekenkamer constateert verder dat deze informatie niet is opgenomen in de documenten die GS van de BOM/Breedbandfonds hebben ontvangen. Daarin wordt gesteld dat deze informatie pas kan worden gegeven als de definitieve subsidievaststelling heeft plaatsgevonden (na afronding van het project) en wordt één keer gesproken over 318 gerealiseerde aansluitingen.
- De begroting 2016 meldt dat de aanvragen bedrijventerreinen 'nog wat achter blijven'. De rekenkamer is van mening dat door het gebruik van het woord 'wat', een positiever beeld wordt geschetst dan waarvan in werkelijkheid sprake is. Daar er tot dan toe slechts 145 van de 3.000 aansluitingen op bedrijventerreinen zijn voorzien (5%), terwijl het andere deel van de doelstelling de 50.000 aansluitingen voor bijna 80% is voorzien. In de begroting 2017 wordt gesteld dat in 2016 een aangepast plan van aanpak wordt ontwikkeld voor bedrijventerreinen. Omdat het de begroting voor 2017 betreft, is het niet duidelijk of het plan na verschijnen van de begroting, eind 2016, wordt ontwikkeld of dat er per abuis 2016 in plaats van 2017 staat.
- In de begroting 2017 wordt gesteld dat het fonds op dit moment is gesloten voor nieuwe aanvragen. De rekenkamer constateert dat daarbij niet wordt vermeld waarom dat het geval is. Dit roept vragen op. Vooral ook omdat direct na deze opmerking wordt gesteld dat aanvragen voor bedrijventerreinen achterblijven en er een nieuwe aanpak voor bedrijventerreinen wordt ontwikkeld. De doelstelling van 3.000 op dit terrein is nog niet gehaald, maar ook het andere deel van de doelstelling is nog niet behaald, aangezien 38.104 aansluitingen nog meer dan 20% onder de norm van 50.000 liggen. De reden werd vermeld in een Statenmededeling die PS een maand voor de vaststelling van de begroting ontvingen.

Technische vragen PS

Bij de begroting 2016, de jaarstukken 2015 en de begroting 2017 zijn door verschillende leden van PS technische vragen gesteld over het Breedbandfonds. Er wordt veelal om een (nadere) toelichting op, om redenen van of om uitleg gevraagd over verschillende zaken. Bij de jaarstukken 2015 wordt bijvoorbeeld gevraagd waarom er sneller is geïnvesteerd dan verwacht en wat de reden is van de hogere fondskosten. Via de beantwoording van deze vraag geven GS hierin (duidelijker) inzicht. Bij de begroting 2016 wordt onder andere gevraagd naar bestedingen, resultaten en effecten van de fondsen, uitgezonderd het Brabant C fonds. GS verwijzen in hun antwoord onder andere naar een recent aanbod dat ze aan PS gedaan hebben om een informatiedag voor hen te organiseren over de voortgang van de fondsen. De rekenkamer constateert dat PS hiermee specifiekere informatie vragen dan waarin de afgesproken KPI's inzicht geven. In het antwoord op een andere vraag geven GS aan dat het Breedbandfonds niet toereikend is en dat er een resterende opgave ligt ten aanzien van superonrendabele witte buitengebieden. De rekenkamer stelt vast dat dit niet in overeenstemming lijkt met de passage in de begroting dat het fondsvermogen mogelijk snel gecommitteerd is en er een groot project in de pijplijn zit waarvan verwacht wordt dat het Brabantdekkend zal zijn in de buitengebieden.

Bij de begroting 2017 wordt gevraagd naar hoe de genoemde aanleg van 2.000 km breedband zich verhoudt tot het grote project en de doelstelling van het fonds.
GS geven aan dat ze PS een maand eerder hebben geïnformeerd over de ontwikkelingen van het grote project, dat daarmee de kilometers zullen worden gerealiseerd en ze verwachten dat de doelstelling in 2020 realistisch is.
De rekenkamer stelt vast dat zowel in de doelstelling als in de P&C-documenten niet eerder over kilometers is gesproken maar over aantallen aansluitingen. Ook het jaartal 2020 is nieuw. Er wordt alleen gesteld dat het fonds is gesloten voor nieuwe aanvragen (zie opmerkingen daarover in bovenstaand kader). Daarnaast merkt ze op dat de relevante ontwikkeling waar PS een maand voor de begrotingsbehandeling via een Statenmededeling over zijn geïnformeerd niet is opgenomen in de begroting.

Energiefonds

Ook voor het Energiefonds geldt dat conform afspraak sinds de begroting 2015 wordt ingegaan op de KPI's die voor dit fonds zijn geformuleerd in het document *Monitoring*. In dit document zijn zes KPI's over het Energiefonds opgenomen. Uit de begroting 2015, 2016 en 2017 en de jaarstukken 2015 komt naar voren dat over één onderdeel van één KPI niet wordt gerapporteerd. Het betreft de KPI 'maxima van de gerealiseerde grootheden' en daarvan het onderdeel dat niet meer dan 10% van het fondsvermogen geïnvesteerd mag worden in één investeringsproject. Verder wordt er niet in alle begrotingen en jaarstukken ingegaan op de KPI 'revolverendheid' (zie onderstaande).

Revolverendheid

In de jaarstukken 2015 wordt voor het eerst ingegaan op de voortgang van de KPI 'revolverendheid':

- daarin wordt gemeld dat na 6 jaar de ratio minimaal 1 zal zijn en dat de ratio nu 0,65 is doordat er nog weinig projecten in portfolio zitten die met elkaar de fondskosten moeten dekken.
  De rekenkamer merkt hierbij op dat het gebruik van het woord 'zal' in de zin dat de ratio na 6 jaar minimaal 1 zal zijn, te stellig is. Het betreft immers een verwachting, geen zekerheid.

In de begroting 2016 wordt bij de voortgang gesteld:

- "hierover kan nog niets worden gerapporteerd, dit zal pas blijken wanneer de eerste exits plaatsvinden en de verwachting is dat deze pas na 8 jaar zullen plaatsvinden".

Uit de halfjaarrapportages die GS van het fonds hebben ontvangen blijkt dat GS de informatie hadden om PS ook in de begroting 2016 te informeren over de huidige 'revolverendheidsratio'.
De rekenkamer merkt hierbij op dat het de duidelijkheid niet ten goede komt als in het ene jaar wordt gesteld dat de ratio op dat moment 0,65 is en een jaar later wordt gesteld dat pas over enkele jaren iets kan worden gerapporteerd over deze KPI.

Kader 2: Onduidelijkheden Energiefonds in de begrotingen en jaarstukken

- In de begroting 2014 zijn beoogde beleidsprestaties opgesomd. In de jaarstukken 2014 wordt, evenals bij het Breedbandfonds, op elke prestatie uit de begroting ingegaan. Echter ook bij het Energiefonds geldt dat de realisatie niet wordt afgezet tegen wat beoogd was, zodat de lezer zelf de begroting erbij moet pakken om te bepalen in hoeverre bereikt is wat beoogd werd.
- In de begroting 2015 komen de genoemde KPI's en te rapporteren grootheden niet altijd overeen met de formulering daarvan in het document *Monitoring*. Zo wordt er in de begroting 2015 een extra KPI genoemd: 'jaarlijks investeringen uit fonds na 1e jaar' en zijn de te rapporteren grootheden bij revolverendheid anders. In de begroting 2015 wordt gesproken van 'boekwaarde investeringen, voorzieningen en fair market value', terwijl in het document *Monitoring* deze elementen niet naar voren komen bij de KPI revolverendheid. Voor één van de drie onderdelen van de KPI 'maxima gerealiseerde grootheden' wordt in de begroting 2015 een expliciete norm vermeld: voor de financiering van kleinschalige projecten wordt nu gesteld dat minimaal 10% in kleinschalige projecten moet worden geïnvesteerd. Daarnaast wordt een ander onderdeel van deze KPI, zoals reeds vermeld, in de begroting 2015 niet genoemd, namelijk dat niet meer dan 10% van het fondsvermogen geïnvesteerd mag worden in een investeringsproject.
- In de jaarstukken 2015 wordt ingegaan op de KPI's en voor de genoemde KPI's worden realisatiewaarden gegeven. Echter de extra KPI uit de begroting 2015 wordt niet meer genoemd, zodat de KPI's op dat punt nu wel overeen komen met het document *Monitoring*. De KPI 'maxima' wordt nu echter in zijn geheel niet meer genoemd, waar in de begroting nog 2 van de 3 elementen werden genoemd.
- In de bijlage bij de begroting 2016 worden alle KPI's uit het document *Monitoring* opgesomd, uitgezonderd het ene onderdeel van een van de KPI's dat ook in de begroting en jaarstukken 2015 ontbrak, namelijk het onderdeel 'maximaal 10% van fondsvermogen investeren in één project'. In deze begroting wordt ook de gerealiseerde voortgang van de KPI's al gegeven. Daarbij blijkt dat voor 2 van de 6 KPI's geldt dat pas na 8 jaar inzicht kan worden gegeven in de realisatiewaarden ('herinvesteringen na exits' en 'revolverendheid'). In de tekst wordt gesproken over realiseren van de verwachte investering van € 11,5 miljoen. In de daarna gepresenteerde tabel wordt echter gesproken over een verwacht geïnvesteerd fondsvermogen van € 20,5 miljoen in 2016. Het is onduidelijk hoe deze bedragen zich tot elkaar verhouden.
- In de begroting 2017 ontbreken op p. 52, waar de KPI's van het Energiefonds worden opgesomd, de KPI 'mate van uitputting' en, evenals in de voorgaande P&C-documenten, het derde onderdeel van de KPI 'maxima'. De rekenkamer merkt verder op dat de beoogde waarde van de KPI 'herinvesteringen na exits' in het meerjarenoverzicht bij 2017 wordt genoemd, terwijl uit voorgaande P&C-documenten blijkt dat deze waarde pas na 8 jaar een waarde krijgt. De rekenkamer vraagt zich dan ook af waarom deze niet bij het laatste jaar (2020) is genoemd met opmerking dat deze waarde pas verder in de toekomst wordt verwacht.
- In de bijlagen bij de begroting 2016 wordt voor de fondskosten gesteld: 'de werkelijke kosten zijn lager dan begroot'. Dit is naar de mening van de rekenkamer een opmerkelijke uitspraak, daar in de begroting uiteraard nog niet bekend is wat de werkelijke kosten zijn. Wellicht is na 'zijn' het woord 'tot nu toe' weggevallen?

Technische vragen PS

Bij de jaarstukken 2014 en 2015 en de begroting 2016 zijn door verschillende leden van PS technische vragen gesteld over het Energiefonds. Er wordt veelal gevraagd om een (nadere) toelichting op de doelstelling en welke projecten, resultaten en

effecten met het fonds zijn gerealiseerd. Bij de jaarstukken 2014 en de begroting 2016 wordt naar de doelstelling gevraagd. De rekenkamer constateert dat deze in de jaarstukken 2014 nog niet was opgenomen. In de begroting 2016 is deze wel opgenomen maar doordat de bijbehorende norm op een andere regel in de tabel wordt weergegeven is de doelstelling daardoor wellicht niet geheel duidelijk? Bij de jaarstukken 2015 wordt gevraagd naar een specificatie van 'bewezen technieken' en een onderbouwing daarvan. En bij de begroting 2016 wordt gevraagd naar hoe de doelstelling zich verhoudt tot de "ETS-EU beurswaarde". Via de beantwoording van deze vragen geven GS inzicht en verwijzen voor de doelstelling en financieringsvoorwaarden naar het in juni 2013 door PS vastgestelde fondsbesluit waarin deze zijn opgenomen. Bij de jaarstukken 2015 en begroting 2016 wordt, zoals ook al bij het Breedbandfonds vermeld, gevraagd naar bestedingen, resultaten en effecten van de fondsen (zie verder aldaar onder het kopje *Technische vragen PS*).

Innovatiefonds

Er zijn vijf KPI's opgenomen over het Innovatiefonds in het document *Monitoring*. Er wordt conform de afspraken over vier van deze vijf KPI's gerapporteerd in de begrotingen en jaarstukken van de provincie. Over de KPI 'de mate van revolverendheid' wordt niet in alle P&C-documenten gerapporteerd (zie onderstaand).

Revolverendheid

In de jaarstukken 2015 wordt voor het eerst ingegaan op de voortgang van de KPI 'revolverendheid':

- "er heeft in 2015 één exit plaatsgevonden. Door deze exit is het cumulatief rendement van het Innovatiefonds op het geïnvesteerd vermogen positief."

In de begroting 2016 en 2017 wordt bij de voortgang gesteld:

- "hierover kan nog niets worden gerapporteerd, dit zal pas blijken wanneer de eerste exits plaatsvinden en de verwachting is dat deze pas na 7 jaar zullen plaatsvinden."

De rekenkamer merkt op dat het de duidelijkheid niet ten goede komt als in het ene jaar wordt gesteld dat het rendement op het geïnvesteerd vermogen positief is en een jaar later wordt gesteld dat pas over enkele jaren iets kan worden gerapporteerd over deze KPI. De informatie over de mate van revolverendheid sluit aan bij de informatie die GS hierover van het fonds hebben verkregen.

Technische vragen PS

Bij de jaarstukken 2015, begroting 2016 en begroting 2017 zijn door verschillende leden van PS technische vragen gesteld over het Innovatiefonds. Er wordt veelal om een (nadere) toelichting op, om redenen van of om uitleg gevraagd over verschillende zaken. Bij de jaarstukken 2015 wordt gevraagd wat precies de verwachte investeringen waren en hoeveel er daadwerkelijk gerealiseerd is. Deze vraag is gesteld omdat in de begroting 2015 hierover geen duidelijke verwachting is opgenomen en in de jaarstukken 2015 niet expliciet wordt aangegeven hoeveel er gerealiseerd is. In de jaarstukken 2015 is enkel vermeld: 'dat de investeringen in

2015 hoger zijn dan verwacht'. Bij de begroting 2016 en de jaarstukken 2015 wordt, zoals ook al bij het Breedbandfonds en Energiefonds vermeld, onder andere gevraagd naar de bestedingen, resultaten en effecten van de fondsen (zie verder bij Breedbandfonds onder het kopje *Technische vragen PS*). Bij de begroting 2017 wordt door een lid van PS gevraagd naar de betekenis van de omvang van de multiplier. GS leggen in hun antwoord de betekenis daarvan uit.

Groen Ontwikkelfonds

Er zijn vijf KPI's voor het Groen Ontwikkelfonds opgenomen in het document *Monitoring*. In de begroting 2015, 2016 en 2017 en de jaarstukken 2015 wordt niet over alle KPI's gerapporteerd. De volgende KPI's komen niet aan de orde:

- De omvang van categorie C[21] is minstens net zo groot als de omvang van categorie A in de provinciale EHS.
- De multiplier: de totale inbreng aan middelen en grond in categorie A t/m C versus de provinciale inbreng aan middelen en grond in categorie A t/m C.
- De gewogen mate van spreiding van de gerealiseerde grootheden van de maatschappelijke opgave over de categorieën A, B en C en de manifestpartners.

De geïnterviewde stelt dat er nog niet gerapporteerd wordt over deze KPI's omdat de realisatie tot op heden minimaal is. Er is namelijk nog maar een zeer klein aantal projecten gerealiseerd omdat de doorlooptijd tussen de drie en zes jaar is. Volgens de provincie hebben hierdoor percentages en verhoudingsgetallen nog niet veel betekenis. Momenteel wordt hierom enkel in absolute aantallen gerapporteerd. Verder wordt door de provincie de KPI 'de gewogen mate van spreiding' niet relevant bevonden voor het Groen Ontwikkelfonds. Zie voor de reden paragraaf 4.4.

Over de KPI 'mate van uitputting' wordt in de bestuursrapportage 2015 vermeld dat deze niet meetbaar is. Hierbij wordt aangegeven dat dit bij de jaarstukken 2015 opgelost zal zijn. In deze jaarstukken staat vermeld dat er wordt gewerkt aan een nieuwe indicator die beter meetbaar is. In de begroting 2016 wordt daarentegen wel een verwachting gegeven voor de mate van uitputting van het fonds. In de bestuursrapportage 2016 wordt aangegeven dat de huidige indicator niet meetbaar is, en dat deze indicator (om een goed beeld te geven) opgesplitst dient te worden in drie categorieën: Rijksdeel EHS, provinciaal deel EHS en EVZ. In de begroting 2017 is er geen informatie meer opgenomen over deze indicator.

Vanuit de ambtelijke organisatie is opgemerkt dat er nog steeds wordt gezocht naar een nieuwe indicator voor de KPI 'mate van uitputting'. De KPI is niet geschikt omdat de basis nog niet op orde is (zie paragraaf 2.4). In de begrotingen en jaarstukken is geen informatie opgenomen over het niet op orde zijn van de basis.

[21] De categorieën A, B en C hebben betrekking op de omvang van de te realiseren gronden en de inbreng van middelen hiervoor.

De rekenkamer constateert dat PS ook niet op andere wijze zijn geïnformeerd over het niet op orde zijn van de basis en wat de gevolgen daarvan zijn. In de begroting 2016 en begroting 2017 wordt wel aandacht besteed aan de invloed die de uitvoering van de PAS gaat hebben op het bereik van de doelstelling(en) van het Groen Ontwikkelfonds.

Revolverendheid
Niet van toepassing omdat gesteld is dat het fonds niet of nauwelijks revolverend is.

Technische vragen PS
Bij de jaarstukken 2014 en 2015, bestuursrapportage 2016, begroting 2014, 2016 en 2017 zijn door verschillende leden van PS technische vragen gesteld over het Groen Ontwikkelfonds. De rekenkamer constateert dat de meeste vragen over de fondsen over het Groen Ontwikkelfonds gaan. De vragen gaan veelal over de (geplande) resultaten en effecten, de financiën rondom het fonds en over de KPI 'de mate van uitputting'.
Bij de begroting 2014 wordt een vraag gesteld naar aanleiding van slordigheden in de begroting/jaarstukken. In de begroting en jaarstukken 2014 wordt de realisatie van enkele natuurbruggen onder het Groen Ontwikkelfonds weergegeven, echter zijn deze, zoals uit het antwoord van GS blijkt, niet door het Groen Ontwikkelfonds gefinancierd.
Bij de begroting en de bestuursrapportage 2016 worden vragen gesteld over 'de mate van uitputting'. In beide gevallen wordt gevraagd of deze indicator uitgesplitst kan worden. Bij de begroting 2016 wordt gevraagd of deze indicator uitgesplitst kan worden naar de categorieën van het fonds (rijksdeel EHS, provinciaal deel EHS en EVZ). GS antwoorden hierop dat ze PS graag op hoofdlijnen blijven informeren, en dat de meest recente voortgang is vermeld in de bestuursrapportage 2015. Echter is in de bestuursrapportage 2015 geen informatie opgenomen over de mate van uitputting. In de bestuursrapportage 2016 staat daarentegen dat GS van plan zijn om te gaan rapporteren per categorie omdat dit een goed beeld geeft van de restant opgave versus de beschikbare middelen.
Bij de begroting 2016 en de jaarstukken 2015 wordt, zoals ook al bij de andere fondsen vermeld, onder andere gevraagd naar de bestedingen, resultaten en effecten van de fondsen (zie verder bij Breedbandfonds onder het kopje *Technische vragen PS*).

Brabant C fonds
Uit interviews met provinciemedewerkers komt naar voren dat er geen KPI's zijn vastgesteld voor het Brabant C fonds. Er zijn wel prestatie-indicatoren opgenomen over het Brabant C fonds in de jaarstukken 2015 en de begrotingen 2015 tot en met 2017.

In de begroting 2015 is één prestatie-indicator opgenomen, waarvoor in de bijbehorende bestuursrapportage en jaarstukken de voortgang wordt gemeld. Het betreft de prestatie-indicator 'inrichting van het fonds'. Uit de bestuursrapportage 2015 blijkt dat deze indicator in maart 2015 al bereikt was. Desondanks zijn er geen nieuwe prestatie-indicatoren geformuleerd bij de bestuursrapportage 2015.

In de begroting 2016 zijn drie prestatie-indicatoren opgenomen:

- Scouten en begeleiden van projecten naar het gewenste niveau van de (inter)nationale ambitie.
- Organiseren van netwerkactiviteiten.
- Financieren projecten van initiatiefnemers.

Aan deze laatste is een concrete verwachting voor 2016 toegevoegd: 20 - 30 projecten financieren van initiatiefnemers.
Voor de andere twee prestatie-indicatoren zijn geen streefwaarden opgenomen in de begroting. Vanuit de ambtelijke organisatie is gesteld dat dit wel de bedoeling was, maar dat deze streefwaarden per abuis niet zijn opgenomen in de begroting.

In de bijlage bij de begroting 2016 zijn eveneens prestatie-indicatoren over het fonds opgenomen. In de begroting wordt naar de bijlage verwezen. De prestatie-indicatoren in de bijlage zijn een nadere uitwerking van de in de begroting genoemde drie indicatoren. Bij de indicatoren in de bijlage zijn wel streefwaarden opgenomen. Vanuit de ambtelijke organisatie is aangegeven dat bij het aanleveren van de gegevens voor de begroting niet duidelijk was dat het bij de verzoeken om informatie de ene keer om de begroting zelf ging en de andere keer om de bijlage. De uitgebreidere informatie had in de begroting moeten staan, zo wordt gesteld.

In de begroting 2017 is het Brabant C fonds niet meer opgenomen in de bijlage bij de begroting, maar enkel in de begroting zelf. In de begroting 2017 zijn de prestatie-indicatoren, evenals in de bijlage bij de begroting 2016, nader uitgewerkt en zijn daarvoor streefwaarden opgenomen.

Revolverendheid
De rekenkamer constateert dat in geen van de P&C-documenten wordt ingegaan op de mate van revolverendheid. Uit de informatie die het fonds aan GS heeft verstrekt, blijkt dat het nog niet mogelijk is om inzicht te geven in de revolverendheid; hierover hadden GS PS kunnen informeren.

Technische vragen PS
Bij de jaarstukken 2015 en bij de begroting 2017 zijn enkele technische vragen gesteld over het Brabant C fonds. Er wordt gevraagd om een (nadere) toelichting op de doelstellingen en welke projecten, resultaten en effecten met het fonds zijn gerealiseerd. Bij de jaarstukken 2015 wordt een vraag gesteld over de grondslag achter de doelstelling ‘Het Brabant C fonds versterkt en vergroot het kunst- en cultuuraanbod van Brabant’. GS verwijzen in hun antwoord naar projecten op uiteenlopende terreinen waaraan ze reeds middelen hebben toegekend en geven aan dat deze projecten bijdragen aan de doelstellingen van het Brabant C fonds. Daarnaast wordt er voor verdere toelichting verwezen naar het jaarverslag 2015 van het Brabant C fonds. Verder wordt er bij de jaarstukken 2015 door een lid van PS gevraagd naar een uitsplitsing van het geïnvesteerd vermogen naar de projecten in de categorie subsidies en naar de projecten in de categorie leningen, participaties en garanties. GS geven hierop op hoofdlijnen antwoord en verwijzen voor verdere informatie naar het jaarverslag 2015 van het Brabant C fonds. Bij de begroting 2017

wordt een toelichting gevraagd naar aanleiding van een tekst in de begroting waarin beschreven staat dat het Brabant C fonds een 'vernieuwingsslag[22]' inzet in het financieren van cultuurprojecten. Een lid van PS vraagt naar concrete voorbeelden van deze vernieuwingsslag. GS antwoorden hierop door een verdere toelichting te geven op hoe het Brabant C fonds in de praktijk deze vernieuwingsslag probeert te realiseren. Verder worden er enkele projecten opgesomd waarbij het beleid rondom de vernieuwingsslag daadwerkelijk tot een vermindering van de subsidieafhankelijkheid heeft geleid.

5.2 Paragraaf verbonden partijen

De rekenkamer constateert dat in de jaarstukken 2015 en de begroting 2015, 2016 en 2017 in de paragraaf verbonden partijen op de helft van de voorgeschreven onderwerpen wordt ingegaan. Daarbij wordt, eveneens zoals voorgeschreven, sinds 2015 bij het onderwerp 'risico's' gewerkt met het stoplichtmodel. Alleen in de begroting 2016 wordt in het stoplichtmodel geen aandacht besteed aan het Groen Ontwikkelfonds en Brabant C fonds. Vanuit de ambtelijke organisatie is gesteld dat dit wel de bedoeling was, maar dat dit per abuis is weggevallen.

Naast de paragraaf verbonden partijen wordt in de bijlage van de begrotingen en jaarstukken veel informatie gegeven over de verbonden partijen. In de paragraaf verbonden partijen wordt echter niet verwezen naar de bijlage. De rekenkamer constateert dat de andere helft van de voorgeschreven onderwerpen die eigenlijk in de paragraaf verbonden partijen zou moeten zijn opgenomen, aan de orde komt in de bijlage:

- Het belang dat de provincie heeft in een verbonden partij aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van de begrotingsjaar.
- De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar.
- De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar.

5.3 Actieve informatieplicht

Via Statenmededelingen zijn PS geïnformeerd over belangrijke wijzigingen of ontwikkelingen rond het Breedbandfonds en het Groen Ontwikkelfonds.

Breedbandfonds
Op 22 april 2014 zijn PS door GS via een Statenmededeling geïnformeerd over het openstellen van de pilotfase van het Breedbandfonds en de reden waarom met een pilotfase wordt gestart.

[22] Deze vernieuwingsslag houdt in dat het Brabant C fonds meer wil uitgaan van opbrengsten dan van voornamelijk kosten, het realiseren van betere verdienmodellen, vaker participeren en lenen en verminderen van de subsidieafhankelijkheid.

Conform de toezegging van GS in de mededeling van 22 april 2014 worden PS op 31 maart 2015 via een Statenmededeling geïnformeerd dat op basis van de ervaringen met de pilot besloten is het Breedbandfonds volledig open te stellen. Tevens wordt aangegeven dat op basis van de ervaringen het investeringsplan is gewijzigd.

Op 15 december 2015 zijn PS in een Statenmededeling door GS geïnformeerd over het besluit om € 35 miljoen toe te kennen aan een project waarmee een groot deel van de maatschappelijke opgave van het Breedbandfonds in het buitengebied gerealiseerd wordt: 35.000 van de 50.000 beoogde aansluitingen.

Op 18 oktober 2016 hebben PS een Statenmededeling gekregen, waarmee ze geïnformeerd werden over de ontwikkeling dat het grote project op 1 november 2016 gaat starten met de uitrol van glasvezel, maar zonder middelen uit het fonds, omdat gefinancierd wordt met behulp van marktpartijen. GS vragen zich af of het fonds nog wel een passend instrument is, nu de markt de aanleg van breedband verder oppakt. Ze schrijven verder dat onderzocht gaat worden of de provincie op een andere manier en vanuit een andere rol moet bijdragen aan de realisering van de doelstellingen van de Digitale Agenda.

Groen Ontwikkelfonds
Op 24 juni 2016 zijn PS via een Statenvoorstel gevraagd om de kaders van de grondnota aan te passen. Hierbij wordt voorgesteld om vijf grote gebieden, die tot het rijksdeel EHS behoren, uit het Groen Ontwikkelfonds te halen. Zodat deze op naam kunnen worden gezet van de provincie voor de uitvoering van de PAS-maatregelen. Op 4 oktober 2016 zijn PS via een Statenmededeling geïnformeerd over de 'pilot verhoging subsidiepercentage ecologische verbindingszones'. Hierin wordt aangegeven dat na twee jaar ervaring met de uitvoering van het Groen Ontwikkelfonds geconstateerd is dat er nauwelijks aanvragen voor droge (delen van) EVZ binnen komen en dat de verwachting is dat het fonds haar opgave voor de EVZ niet gaat halen. GS geven verder aan daarom besloten te hebben om het betreffende subsidiepercentage tot en met 2017 te verhogen van 50% naar 75%. Verder wordt meegedeeld dat als blijkt dat deze verhoging leidt tot een hoger realisatietempo, aan PS wordt voorgelegd om dit subsidiepercentage blijvend te verhogen.

Alle fondsen
Op 20 februari 2017 ontvingen PS een Statenmededeling met informatie over de resultaten van de evaluatie van de vijf fondsen. Deze resultaten zullen naar verwachting gelijktijdig met de resultaten van ons onderzoek in Provinciale Staten worden besproken.

5.4 Informatieve bijeenkomsten

Er zijn in het beginstadium van het Breedbandfonds, Energiefonds, Innovatiefonds en Groen Ontwikkelfonds twee bijeenkomsten voor PS georganiseerd. De eerste

vond plaats op 7 november 2014 en de tweede op 4 december 2015. PS zijn op deze bijeenkomsten bijgepraat door gedeputeerde Pauli en de fondsbeheerders over (de oprichting van) de fondsen. Het Brabant C fonds maakte volgens de geïnterviewden geen deel uit van het programma van deze bijeenkomsten, omdat dit fonds pas in januari 2015 werd opgericht.

Breedbandfonds
Over het Breedbandfonds zijn naast de twee algemene bijeenkomsten nog twee informatiebijeenkomsten gehouden voor PS. In februari 2016 zijn PS geïnformeerd over de voortgang van het Breedbandfonds en op 2 december 2016 is er een themabijeenkomst geweest naar aanleiding van de Statenmededeling van 18 oktober 2016 met het bericht dat voor het Brabantbrede project geen gebruik zal worden gemaakt van de middelen uit het fonds. Deze laatste bijeenkomst ging met name over de gevolgen daarvan voor het fonds en over de toekomst van het fonds.

Energiefonds
Naast de twee algemene bijeenkomsten was er een aantal energie-evenementen, zoals de vakbeurs Energie, waar het Energiefonds aan de orde kwam en waarvoor PS waren uitgenodigd. Verder hebben PS op hun beurt, zo zeiden de geïnterviewden, ook actief het Energiefonds uitgenodigd voor verschillende evenementen met betrekking tot energie.

Brabant C fonds
Op 24 juni 2016 is er een informatiebijeenkomst voor PS geweest over het Brabant C fonds. Dit is gebeurd op initiatief van de verantwoordelijke gedeputeerde en het Brabant C fonds. De geïnterviewden zeiden dat een toelichting van belang werd geacht omdat het fonds toen een jaar actief was en er na de verkiezingen van 2015 nieuwe Statenleden waren aangetreden. Tijdens de bijeenkomst is een toelichting gegeven op de werking van het fonds in de praktijk en hebben verschillende partijen die een aanvraag hebben ingediend een toelichting gegeven (zowel partijen wier aanvraag was afgewezen, als partijen wier aanvraag was toegekend of die na afwijzing een nieuwe aanvraag hebben ingediend). Voorafgaand aan de bijeenkomst heeft het Brabant C fonds zijn jaarverslagen aan PS toegestuurd.

5.5 Overige informatiebronnen

Evaluatie verbonden partijen
In de PS-vergadering van 3 februari 2017 is een Statenvoorstel[23] unaniem aangenomen over de evaluatie verbonden partijen en over het afschaffen van de vierjaarlijkse evaluatie van de verbonden partijen. Doel van de evaluatie is inzicht te geven in het functioneren van de verbonden partijen en het evalueren van de *Nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen* zoals deze eind 2014 door PS is vastgesteld.

[23] Provincie Noord-Brabant, Statenvoorstel 86/16.

In deze evaluatie is specifiek aandacht gegeven aan de afzonderlijke verbonden partijen, waaronder ook de stichting Brabant C fonds, BOM Holding BV en Groen Ontwikkelfonds Brabant BV. Er wordt met behulp van het stoplichtmodel ingegaan op beleid, governance en financiën. Verder wordt ingegaan op het publiek belang, type aandeelhouderschap en of de Wet Normering Topinkomens van toepassing is. Over de uitkomsten hiervan wordt per verbonden partij een toelichting gegeven in de bijlage.

In het Statenvoorstel wordt aangegeven dat de informatievoorziening aan PS middels de P&C-cyclus zodanig is verbeterd dat een afzonderlijke evaluatie van de verbonden partijen niet veel toevoegt. In de PS-vergadering heeft gedeputeerde Pauli na vragen van Statenleden aangegeven dat hij bereid is met PS in gesprek te gaan over het bijstellen van de gerapporteerde informatie in de P&C cyclus.

Schriftelijke vragen PS

- Breedbandfonds

In 2014 en 2015 zijn vanuit PS naar aanleiding van actuele berichtgeving in de media verschillende schriftelijke vragen gesteld over nut en noodzaak van het fonds en of ook basisscholen worden meegenomen. Daarnaast hebben leden van PS, naar aanleiding van informatie in voor PS geagendeerde stukken, hun zorgen geuit over met name de voortgang van het fonds. Half november 2014 verwijzen GS daarbij naar de beeldvormingsdag over de vier fondsen die de week daarvoor voor PS was georganiseerd. Eind 2016 wordt naar aanleiding van de Statenmededeling over het grote project dat geen gebruik zal maken van fondsmiddelen (zie ook paragraaf 5.3) een schriftelijke vraag gesteld over de gevolgen, risico's en garanties voor, en 'hoe nu verder' met het fonds. De rekenkamer stelt vast dat GS deze vragen duidelijk hebben beantwoord.

- Energiefonds

In 2015, 2016 en 2017 zijn vanuit PS redelijk veel (schriftelijke) vragen aan GS gesteld over het Energiefonds. Meerdere hebben betrekking op 'windenergie': de effectiviteit daarvan, of daarmee voldaan wordt aan de financieringsvoorwaarden, invloed ervan op de natuur en mogelijkheid tot inspraak van buurgemeenten in verband met ruimtelijke kwaliteit. Daarnaast worden (naar aanleiding van actuele berichtgeving in de media) schriftelijke vragen gesteld of ook bepaalde vormen van alternatieve energie, zoals zonneparken, in aanmerking kunnen komen voor financiering. Evenals voor het Breedbandfonds zijn in 2014 en 2015 naar aanleiding van informatie in voor PS geagendeerde stukken, vanuit PS zorgen geuit over de voortgang van het fonds. In 2016 wordt in dat kader ook gevraagd of de voorwaarden passend zijn (is de financiële ondergrens te hoog?). GS antwoorden dat dit zal worden meegenomen in de evaluatie. In 2016 wordt ook een motie aangenomen waarin GS worden opgedragen te kijken of het Energiefonds gebruikt kan worden om zonnepanelen op daken van sportverenigingen te financieren.

- Innovatiefonds

In 2014, 2015 en 2016 is vanuit PS een aantal schriftelijke vragen gesteld over het Innovatiefonds: of het fonds kan worden ingezet voor bepaalde casussen/projecten en over de financiering van een specifiek project. Ook is in 2014 een schriftelijke vraag gesteld naar aanleiding van een tekst op de website van de BOM die mogelijk

voor onduidelijkheden kan zorgen. GS stellen dat deze zal worden aangepast. In 2016 worden schriftelijke vragen gesteld over maatwerk door de BOM, of de conclusies en aanbevelingen van een onderzoek naar het MKB worden meegenomen in het nieuwe meerjarenplan van de BOM en over de toekenning van een extra investering in een project. Daarnaast hebben leden van PS in 2015, naar aanleiding van informatie in voor PS geagendeerde stukken, ook hun zorgen geuit over de voortgang van het Innovatiefonds. In september 2015 antwoorden GS dat de BOM, zoals in begin 2014 toegezegd, PS om de twee jaar willen bijpraten en daarbij alle vragen over de fondsen willen beantwoorden. Het presidium moet aangeven wanneer. Verder worden in 2015 en 2016 meerdere vragen gesteld over specifieke investeringen en het daarbij behorende (verwachte) financiële rendement.

- Groen Ontwikkelfonds

Evenals bij de voorgaande fondsen hebben leden van PS in 2014 en 2015 naar aanleiding van informatie in voor PS geagendeerde stukken, hun zorgen geuit over/een toelichting gevraagd op de voortgang van het Groen Ontwikkelfonds. Ook zijn vragen gesteld over de marktconformiteit van de prijs van de gronden, het toevoegen van een bijenparagraaf aan het fonds en de koppeling van het Groen Ontwikkelfonds en de PAS. Eind 2015 antwoorden GS dat ze zich afvragen waarom PS de vragen over de voortgang niet hebben gesteld op de themabijeenkomst die net daarvoor had plaatsgevonden en waar door de fondsen een toelichting is gegeven. In 2016 zijn vanuit PS schriftelijke vragen gesteld over de bereidheid van GS om flexibel om te gaan met de begrenzing van het NNB, het masterplan van de Efteling en de mogelijkheid om een bepaald project via het fonds te financiëren. Begin 2017 is een schriftelijke vraag gesteld over de invloed van de aanleg van natuur op de mogelijke toekomstige aanleg van een corridor.

- Brabant C fonds

In 2014, 2015 en 2016 zijn vanuit PS verschillende vragen gesteld naar aanleiding van berichtgeving in de media over het Brabant C fonds. Veel van deze vragen gaan over specifieke projecten die gefinancierd zijn door het Brabant C fonds.
In 2015 wordt bijvoorbeeld naar aanleiding van een artikel in het Brabants Dagblad de vraag gesteld of aan een project de doorlooptijd van de subsidieverlening is gecommuniceerd. Bij de behandeling van de begroting 2017 wordt een motie ingediend om de onderbesteding van het fonds te benutten voor positief gewaardeerde aanvragen waaraan geen subsidie is toegekend.

Nieuwsbrieven Groen Ontwikkelfonds en Brabant C fonds

Over het Groen Ontwikkelfonds ontvangen PS (en andere geïnteresseerden/betrokkenen) één keer per maand een nieuwsbrief. Ook over het Brabant C fonds ontvangen PS een nieuwsbrief. Deze nieuwsbrief wordt één keer in de twee maanden verstuurd. Verder staat op de site van het Brabant C fonds informatie over de ingediende projecten, de niet gehonoreerde projecten en de ingetrokken aanvragen en de jaarverslagen van het Brabant C fonds (zowel het formele jaarverslag/verantwoordingsdocument als de publieksversie). Ook op de website van het Groen Ontwikkelfonds staat veel informatie over het fonds, zoals de jaarverslagen, jaarrekeningen en jaarplannen en kaarten op basis waarvan geïnteresseerden kunnen zien waar er nog nieuwe natuur en verbindingszones gerealiseerd kunnen worden. De directeur van het Brabant C fonds heeft tegenover

de rekenkamer aangegeven dat men bij het Brabant C fonds probeert te streven naar zo groot mogelijke transparantie richting PS.

Bijlage 1 Geraadpleegde documenten

Algemene documenten
Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
Begroting provincie Noord-Brabant 2014 t/m 2017
Bestuursrapportage 2015 en 2016
Jaarstukken provincie Noord-Brabant 2014 en 2015
Notulen PS-vergaderingen waarin over de fondsen is gesproken
Voorjaarsnota 2012
Schriftelijke vragen over de fondsen van Provinciale Staten aan Gedeputeerde Staten en antwoorden daarop van Gedeputeerde Staten
Technische vragen Provinciale Staten naar aanleiding van de begrotingen, jaarstukken en bestuursrapportages en antwoorden daarop van Gedeputeerde Staten
Zuidelijke Rekenkamer: IJkpunten investeringsstrategie Agenda van Brabant
nr. 4154115 Statenmededeling evaluatie fondsen uit eerste en tweede tranche investeringsagenda Essent
29/10 Agenda van Brabant
61/10 Kadervoorstel eerste tranche investeringsstrategie
76/10 2018Brabant|Samen Culturele Hoofdstad: Investeringsvoorstel eerste tranche investeringsstrategie
69/14 Nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen
12/15 Eerste wijzigingsverordening Financiële verordening Noord-Brabant
86/16 Evaluatie nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen

Brabant C fonds
Concept-jaarrekening 2015
Cultuuragenda van Brabant
Jaarplan 2015 en 2016
Jaarrekening 2015
Jaarverslag 2015 (publieksversie en verantwoordingsdocument voor de provincie)
Halfjaarrapportages 2015 en 2016
Cultuuragenda van Brabant
Programma vrijetijdseconomie
nr. 3541705 Startnotitie investeren in cultuur
nr. 3567105 Statenmededeling PS: Vitaliteit van het cultuursysteem in Noord-Brabant, inventarisatie van de culturele infrastructuur 2014
33/14 Instellingsbesluit Brabant C fonds (eerste tranche investeringsagenda)
59/14 Governance en organisatie Stichting Brabant C fonds – uitnodiging tot het kenbaar maken van wensen en bedenkingen, Businessplan Brabant C fonds, Brabant C in een notendop, Ontwerp financieringsreglement, Ontwerp opdracht Brabant C Fonds, Ontwerp statuten

Breedbandfonds, Energiefonds, Groen Ontwikkelfonds en Innovatiefonds
Algemene documenten
Activiteitenplan BOM 2014 t/m 2016
GS beslisdocument: Activiteitenplan BOM 2014 t/m 2016
Meerjarenplan BOM 2013-2016
Meerjarenplan BOM 2017-2020
67/12 Fondsvoorstellen tweede tranche investeringsagenda
42/13 Instelling fondsen tweede tranche investeringsagenda en het document Monitoring, rapportage en verantwoording

Breedbandfonds
Concept-jaarrekening 2014 en 2015
Digitale agenda van Brabant 2013 - 2020
Halfjaarrapportages 2015 en 2016
Jaarrekening 2014 en 2015
Notitie toekomst Breedbandfonds Brabant
nr. 3558127 Statenmededeling PS: Pilotfase Breedbandfonds
nr. 3793722 Statenmededeling PS: Openstelling hoofdfonds Breedbandfonds
nr. 3891210 Statenmededeling toekenning MABIB
Statenmededeling Breedbandfonds en de aanleg van glasvezel door MABIB
40/13 Kaderstellende nota digitale agenda
42/13 Businessplan Breedbandfonds, Ontwerp aandeelhoudersinstructie, Ontwerp investeringsreglement, Ontwerp statuten Breedbandfonds

Energiefonds
Concept-jaarrekening 2014 en 2015
Halfjaarrapportages 2014 t/m 2016
Jaarrekening 2014 en 2015
Energieagenda van Noord-Brabant 2010-2020
42/13 Businessplan Energiefonds, Ontwerp aandeelhoudersinstructie, Ontwerp investeringsreglement, Ontwerp statuten

Innovatiefonds
Concept-jaarrekening 2015
Economisch Programma Brabant 2020
Halfjaarrapportages 2014 t/m 2016
Jaarrekening 2015
42/13 Businessplan Innovatiefonds, Ontwerp aandeelhoudersinstructie
Innovatiefonds, Ontwerp statuten Innovatiefonds

Groen Ontwikkelfonds
Concept-jaarrekening 2015
Halfjaarrapportages 2015 en 2016
Jaarplan 2015 en 2016
Jaarrekening 2015
Jaarverslag 2015
Manifest: Het Brabantse buitengebied in een metropolitane omgeving
Nota Brabant: uitnodigend groen. Integrale provinciale en landschapsvisie 2012-2022

nr. 4072926 Statenmededeling PS: pilot verhoging subsidiepercentage Ecologische Verbindingszones (EVZ)
42/13 Businessplan Groen Ontwikkelfonds, Ontwerp aandeelhoudersinstructie, Ontwerp investeringsreglement Groen Ontwikkelfonds, Ontwerp statuten Groen Ontwikkelfonds, Ontwerp hoofdlijnen Samenwerkingsovereenkomst met Manifestpartners
29/16 Addendum grondnota t.b.v. aankoop groengronden voor PAS-herstelmaatregelen in Natura 2000-gebieden

Bijlage 2 Lijst gesprekspartners

- De heer A. (Bert) Doedens
  Afdelingshoofd Cultuur en Sport (Brabant C fonds)

- De heer F.J.L. (Frans) van Dooremalen
  Directeur Brabant C fonds

- Mevrouw H.L.A. (Jet) Duenk
  Accounthouder Brabant C fonds

- Mevrouw M.C.T. (Mary) Fiers
  Directeur Groen Ontwikkelfonds Brabant

- De heer R. (Rob) de Groot
  Afdelingshoofd Energie & Innovatie (Energiefonds en Breedbandfonds)

- Mevrouw J.P.M. (Judith) van der Ham
  Senior beleidsmedewerker Verbonden Partijen

- De heer K.J. (Kasper) de Jong
  Accounthouder Breedbandfonds

- De heer A.F. (Arie) Meulepas
  Accounthouder Innovatiefonds en programmamanager Verbonden Partijen

- Mevrouw W.M.H. (Wendy) Oudshoorn
  Accounthouder Groen Ontwikkelfonds Brabant

- De heer P. (Pascal) Prins
  Senior business controller Brabantse Ontwikkelings Maatschappij

Bijlage 3 Proces tot instelling van de fondsen

In deze bijlage wordt het proces tot instelling van de fondsen besproken. Eerst wordt een toelichting gegeven op de investeringsstrategie van de provincie Noord - Brabant. Vervolgens wordt er ingegaan op het proces tot instelling van de fondsen.

Investeringsstrategie: Toekomst van Brabant
Op 11 juni 2010 hebben PS de Agenda van Brabant vastgesteld. Hierin is de ambitie van de provincie Noord-Brabant verwoord. Zo wil Brabant tot de top van de Europese kennis- en innovatieregio's blijven behoren. De provincie zet hiervoor onder meer in op de verbetering van het vestigings- en leefklimaat in Brabant. Dit doet ze onder andere via de investeringsstrategie, die onderdeel is van de Agenda van Brabant. De investeringsstrategie dient als leidraad voor de beoogde investeringen in de toekomst van Brabant. De investeringsstrategie is gericht op vijf samenhangende investeringsdomeinen waarmee de provincie de ambities van de Agenda van Brabant wil bereiken:
1) kennis 2) bereikbare regio 3) leefklimaat 4) Brabant Mozaïek en 5) natuur en landschap.

De basis van deze investeringsagenda is mede gelegd met het investeringsprogramma Essent. De provincie Noord-Brabant heeft op basis van dit programma besloten om de middelen die voortkwamen uit de verkoop van Essent in te zetten en te beleggen in Brabant. In oktober 2009 is het programma in PS behandeld. Vervolgens is het investeringsprogramma Essent gepositioneerd in het verlengde van de Agenda van Brabant. Als uitwerking van de investeringsstrategie zijn condities (ijkpunten[24]) geformuleerd waaraan de investeringsvoorstellen (projecten) moeten voldoen. Een voorbeeld van zo'n ijkpunt is dat de voorstellen die worden uitgewerkt een aantoonbaar multipliereffect met zich mee moeten brengen. Dit betekent dat investeringen moeten leiden tot investeringen van derden. Een ander voorbeeld is dat voorstellen bij moeten dragen aan duurzame investeringen (en investeringsrelaties), met waar mogelijk en/of kansrijk een revolverend karakter. De gedachte hierachter is dat hierdoor efficiënter met de investeringsmiddelen kan worden omgegaan en voor hetzelfde geld in meerdere projecten kan worden geïnvesteerd.

Inmiddels zijn er twee tranches van de investeringsstrategie toegekend door PS:
1. Eind 2010 hebben PS een bedrag van € 278 miljoen gereserveerd voor investeringen. Dit bedrag is verdeeld over de investeringsdomeinen sport, natuur, cultuur, landschap en energie.
2. Op 21 juni 2013 besloten PS in de tweede tranche een impuls te geven aan de Brabantse economie door de instelling van vier investeringsfondsen, gericht op innovatie, energie, breedband en natuur/groen. Voor deze investeringsfondsen werd een bedrag van € 475 miljoen gereserveerd. Op 4 juli 2014 besloten PS

[24] De rekenkamer onderzocht in 2011 de totstandkoming en toepassing van deze ijkpunten bij de eerste tranche investeringen. We publiceerden onze bevindingen op 7 juni 2011 in het rapport *Ijkpunten Investeringsstrategie Agenda van Brabant*.

daaraan nog een vijfde fonds toe te voegen, dat gericht is op cultuur. Hiervoor werd voor de periode 2015 tot en met 2018 € 25 miljoen toegewezen. Dit vijfde fonds wordt gefinancierd uit de middelen die in de eerste tranche beschikbaar zijn gesteld voor cultuur.

Door de middelen in fondsen onder te brengen, wil de provincie onder meer bereiken dat er duidelijkheid is over:

- De doelstelling en reikwijdte van de in te zetten middelen.
- De wijze waarop de beschikbare middelen worden ingezet, met name wat betreft de organisatievorm en het ijkpunt revolverendheid.
- De termijn waarbinnen de middelen worden weggezet.

In onderstaande figuur is de aanloop naar de instelling van het Breedbandfonds, Energiefonds, Groen Ontwikkelfonds en het Innovatiefonds weergegeven.

Figuur1: Aanloop naar de instelling van het Breedbandfonds, Energiefonds, Groen Ontwikkelfonds en Innovatiefonds.

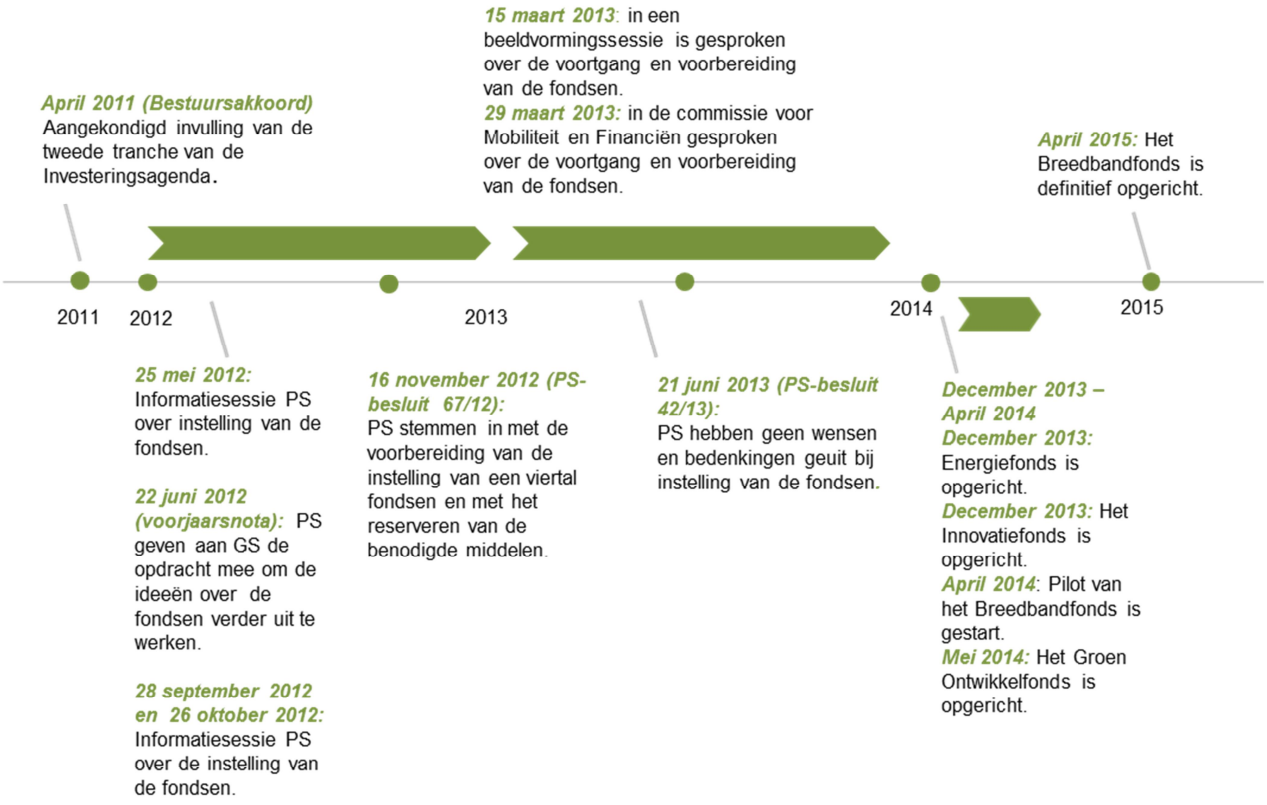

Op 16 november 2012 hebben PS ingestemd met vier fondsvoorstellen voor de tweede tranche van de investeringsagenda (PS 67/12). Het doel van het betreffende Statenvoorstel was om met PS in gesprek te gaan over of de voorgestelde fondsen qua doelstelling en inrichting de juiste invulling vormen van de Agenda van Brabant

zodat GS over zouden kunnen gaan tot de definitieve uitwerking van deze fondsen. PS stemden in met de voorbereiding van de instelling van het Innovatiefonds, Energiefonds, Breedbandfonds en Groen Ontwikkelfonds en het voorlopig reserveren van de benodigde middelen.

Op 21 juni 2013 behandelden PS het Statenvoorstel (PS 42/13) ter instelling van de fondsen waarin voor elk fonds inzicht wordt gegeven in:
Maatschappelijke behoefte, doelstellingen, boogde resultaten/effecten, voorwaarden bij besteding van middelen, organisatiestructuur, omvang en werking. Deze kaders zijn nader uitgewerkt in de betreffende ontwerp-aandeelhoudersinstructies, ontwerp-investeringsreglementen en businessplannen van de fondsen die PS ook ontvangen voor de vergadering van 21 juni 2013. PS krijgen de mogelijkheid om over deze documenten en de kaders eventuele wensen en bedenkingen te uiten. PS hebben geen wensen en bedenkingen geuit bij de instelling van de fondsen.

Hieronder wordt ingegaan op de aanloop naar de instelling van het Brabant C fonds.

Figuur2: Aanloop naar de instelling van het Brabant C fonds

Brabant Culturele Hoofdstad 2018

Op 10 december 2010 stemmen PS in met de Koersnota 2018 Brabant en wordt € 50 miljoen van de eerste tranche investeringsmiddelen bestemd voor Brabant Culturele Hoofdstad 2018 (PS 76/10).
Op 6 september 2013 werd bekend dat Eindhoven in 2018 niet de Culturele Hoofdstad van Europa zou worden. GS hebben diezelfde avond een brief aan PS gestuurd waarin staat dat ze met een alternatief voorstel zullen komen.

Brabant C fonds
Op 15 november 2013 geven PS vervolgens de opdracht om met nieuwe voorstellen te komen voor cultuur in het kader van de investeringsagenda. Op 21 maart 2014 wordt een nieuw plan voorgedragen om de doelen op het terrein van leef- en vestigingsklimaat alsnog te realiseren. Dit nieuwe plan is (het) Brabant C (fonds). PS geven GS opdracht om het concept Brabant C (fonds) uit te werken.

Op 4 juli 2014 stemmen PS in met de instelling van het Brabant C fonds (PS 33/14). Er wordt aan het Brabant C fonds een deel van de middelen die in de eerste tranche van de investeringsagenda waren gereserveerd voor de culturele hoofdstad toegewezen. Verder geven PS GS de opdracht om over te gaan tot (voorbereiding van) de oprichting van een stichting.

GS informeren PS op 31 oktober 2014 over de op te richten stichting (PS 59/14). PS worden gevraagd om eventuele wensen en bedenkingen kenbaar te maken bij het voorgenomen besluit van GS om de stichting op te richten en uit te voeren zoals vastgelegd in de volgende documenten:
1) Ontwerp opdracht Brabant C fonds.
2) Ontwerp statuten Brabant C fonds.
3) Ontwerp financieringsreglement Brabant C fonds.
PS hebben geen wensen en bedenkingen geuit bij deze documenten.

Bijlage 4 Organisatiestructuren van de investeringsfondsen

Innovatiefonds/ Breedbandfonds/Energiefonds

Figuur 3: Organisatiestructuur van het Innovatiefonds, Breedbandfonds en Energiefonds

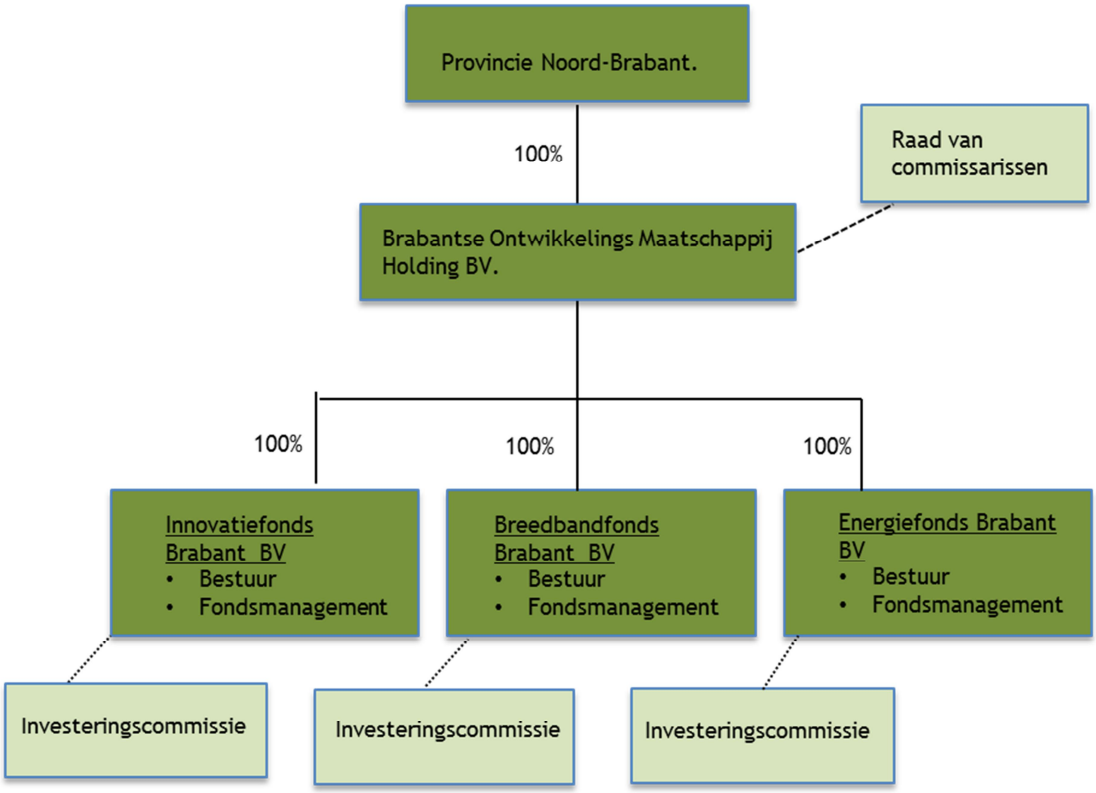

De organisatiestructuren van het Innovatiefonds, Breedbandfonds en Energiefonds zijn grotendeels gelijk. Daarom worden de organen van deze fondsen hieronder gezamenlijk toegelicht.

- *De provincie Noord-Brabant* is enig aandeelhouder van de BOM Holding BV[25] en is verantwoordelijk voor het vaststellen van de doelen, uitgangspunten en randvoorwaarden en de sturing van zowel het Breedbandfonds, Energiefonds als het Innovatiefonds. De provincie heeft de opdracht aan de BOM Holding, de statuten en het financieringsreglement vastgesteld. Wijzigingen hierin behoeven goedkeuring van de provincie.
  Verder heeft de provincie als aandeelhouder van de BOM Holding BV onder andere de volgende taken.
  - Ze dient goedkeuring te geven aan de voordracht van de leden van de investeringscommissies.

[25] Onder de BOM Holding vallen verder onder andere BOM Business Development Foreign Investments, BOM Capital I, BOM Bedrijfslocaties en BOM Vastgoed.

- Investeringen boven de € 5 miljoen (Breedbandfonds), € 6 miljoen (Energiefonds) en €10 miljoen (Innovatiefonds) behoeven goedkeuring van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) van de BOM Holding.
- Ingrijpende bedrijfsbesluiten behoeven goedkeuring van de AVA van de BOM Holding BV.

- *De Raad van Commissarissen* houdt toezicht op de besluitvorming, het management en de strategie van het Innovatiefonds, Breedbandfonds en Energiefonds.
- *De investeringscommissie* adviseert het fondsmanagement over investeringen en exits.
- *Het bestuur* neemt beslissingen over (des)investeringen van het Innovatiefonds, Breedbandfonds en Energiefonds.
- *Het fondsmanagement* voert het dagelijks management en het portfolio-, financieel- en risicomanagement van het Innovatiefonds, Breedbandfonds en Energiefonds.

Groen Ontwikkelfonds

Figuur 4: Organisatiestructuur van het Groen Ontwikkelfonds

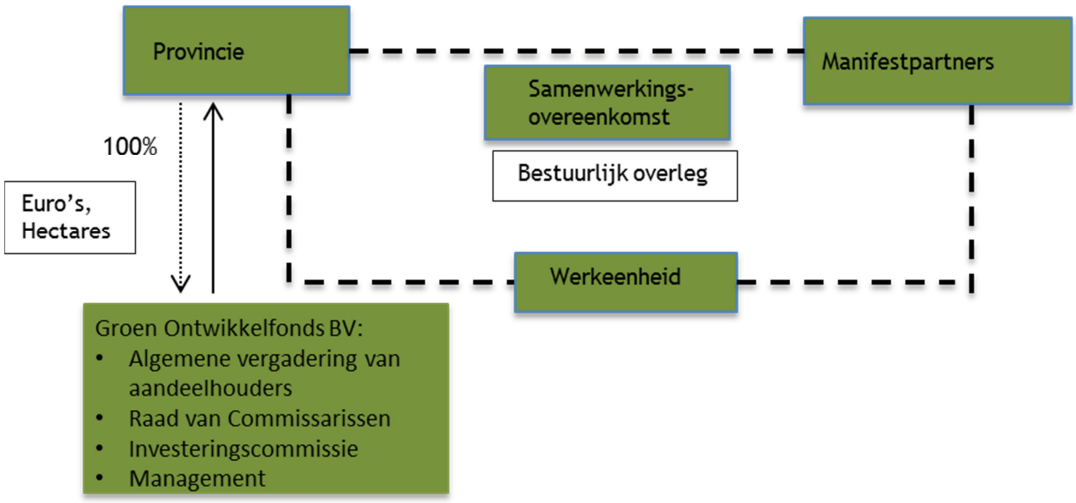

Bij het Groen Ontwikkelfonds worden een aantal organen en functies onderscheiden, die hieronder kort worden toegelicht.

- *De provincie Noord-Brabant* heeft een besloten vennootschap opgericht: Groen Ontwikkelfonds BV. Hierin worden de beschikbare provinciale middelen (geld en grond) en zeggenschap ondergebracht. De provincie is enig aandeelhouder en verantwoordelijk voor het vaststellen van de doelen, uitgangspunten en randvoorwaarden en de sturing van het Groen Ontwikkelfonds. De provincie heeft de opdracht aan het Groen Ontwikkelfonds, de statuten en het financieringsreglement vastgesteld. Wijzigingen hierin behoeven goedkeuring van de provincie.

- *Manifestpartners*[26] nemen samen met de provincie verantwoordelijkheid voor de realisatie van de EHS/natuur in Noord-Brabant. De provincie en de manifestpartners hebben hiertoe samen een samenwerkingsovereenkomst gesloten waarin de bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd.
- *Groen Ontwikkelfonds BV (GOB BV):*
  - AVA: De AVA vertegenwoordigt de belangen en het bezit van de provincie in het GOB. De AVA bestaat uit een provinciaal bestuurder. Deze benoemt de leden van de investeringscommissie.
  - *De investeringscommissie* adviseert over investeringsbeslissingen.
  - *Het fondsmanagement* is belast met de dagelijkse uitvoering en neemt de investeringsbesluiten. Dit legt de investeringsvoorstellen eerst aan de investeringscommissie voor. Het management legt verantwoording af aan de AVA. Het management is ook belast met de monitoring van alle prestaties voor de EHS en EVZ en verstrekt informatie over de cofinanciering aan de hand van subsidiebeschikkingen door derden.
- *De werkeenheid* bestaat uit medewerkers die door de provincie en manifestpartners beschikbaar zijn gesteld. De werkeenheid heeft geen rechtspersoonlijkheid. Ze heeft de volgende taken:
  - Het adviseren van initiatiefnemers (zonder last of ruggespraak van de eigen organisatie).
  - Activiteiten ontwikkelen die meer en nieuwe initiatieven bevorderen.
  - Adviseren over de investeringsbeslissingen van de GOB BV.
- Binnen het *bestuurlijk overleg* tussen provincie en de manifestpartners wordt besproken wat het fonds en de werkeenheid doen en wat de manifestpartners zelf doen. Hierin wordt ook besproken of er aanvullende activiteiten nodig zijn voor het bereiken van de doelstellingen en welke daarvan door het fonds en de werkeenheid moeten worden uitgevoerd. In dit overleg kan besloten worden dat hiervoor extra geld en menskracht nodig is.

[26] Dat zijn ZLTO, BPG, Top Brabant, BMF, de vier in Brabant actieve waterschappen – De Dommel, AA en Maas, Brabantse Delta en Rivierenland – het Brabants Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer.

Brabant C fonds

Figuur 5: Organisatiestructuur van de stichting Brabant C fonds

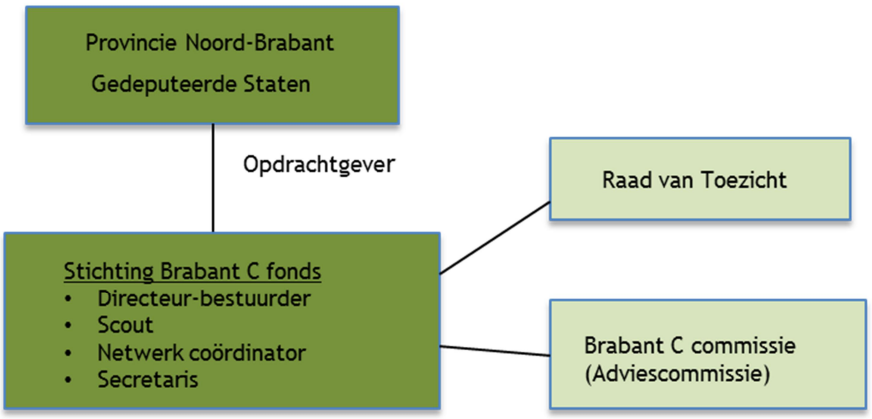

Zoals uit bovenstaande figuur blijkt, is er binnen de stichting Brabant C fonds een aantal organen en functies te onderscheiden. Deze worden hieronder kort toegelicht.

- *De provincie Noord-Brabant* heeft een stichting opgericht genaamd Brabant C fonds. De provincie is verantwoordelijk voor het vaststellen van de doelen, uitgangspunten en randvoorwaarden en de sturing van het Brabant C fonds. De provincie heeft de opdracht aan de stichting Brabant C fonds, de statuten en het financieringsreglement vastgesteld. Wijzigingen hierin behoeven goedkeuring van de provincie. Tevens benoemen GS de Raad van Toezicht.
- *De directeur-bestuurder* neemt op basis van het advies van de Brabant C commissie besluiten over de te verstrekken middelen.
- *De Raad van Toezicht (RvT)* houdt toezicht op het bestuur van de stichting.
- *De adviescommissie* geeft advies over de te nemen besluiten betreffende de financiële bijdragen.
- *De scout* dient kansen te zien voor de stichting en moet partijen motiveren deze kansen te benutten. Hij of zij heeft geen bemoeienis met de formele behandeling en beoordeling van de aanvragen.
- *De netwerk coördinator* leidt het Brabant C netwerk, organiseert bijeenkomsten en jaagt de communicatiestromen (sociale media) aan.
- *De secretaris* legt de adviezen van de Brabant C commissie vast.

Bijlage 5 Kernprestatie-indicatoren (KPI's) document *Monitoring*

Breedbandfonds (KSF: Kritische succesfactor)

KSF	KPI's van het Breedbandfonds	Normen
Financieel	1. De mate van revolverendheid De verwachte eindwaarde van het fonds (beschikbaar gestelde middelen plus rendement minus kosten en afschrijvingen)	De eindwaarde is na 25 jaar ≥ de initiële inleg (nominaal revolverend, inflatie buiten beschouwing gelaten)
	2. Vergroten marktdynamiek	Aantal projecten in de pijplijn
	3. De multiplier Totaal geïnvesteerd vermogen/provinciaal geïnvesteerd vermogen	De multiplier > 2
KSF	**KPI's van het Breedbandfonds**	**Normen**
Agenda van Brabant	4. Het gerealiseerde aantal aansluitingen als percentage van de totale opgave	Jaar 3 is 20%, jaar 4 tot en met 7 is 15% per jaar en jaar 8 tot en met 10 in totaal 20% van de opgave
	5. Spreiding van de uitrol in witte gebieden en bedrijventerreinen	Aantal gerealiseerde aansluitbare huizen en/of aangesloten bedrijfspanden per project als percentage van de totale opgave witte panden per gemeente
	6. Effectiviteit van het fonds	Investeringskosten aansluiting/aantal aansluitingen Totale fondsbeheerkosten/gerealiseerde aansluitingen

Energiefonds

KSF	KPI's van het Energiefonds	Normen
Financieel	1. De mate van uitputting van het fonds Het nog beschikbare vrije vermogen is voldoende groot om de nog te realiseren grootheden van de maatschappelijke opgave binnen de gestelde kaders te bewerkstelligen	Percentage gerealiseerde maatschappelijke opgaven ten opzichte van het percentuele gebruik van het fondsvermogen
	2. De minimale C02 reductie per geïnvesteerde euro	> 30 kg C02 besparing per euro investering
	3. De mate van revolverendheid De verwachte eindwaarde van het fonds (beschikbare middelen plus investeringen (kapitaalwaarde projecten) plus rendement minus kosten en afschrijving) De naar investering gewogen gemiddelde looptijd van de investeringen	De verwachte eindwaarde is na 3 jaar en elk opvolgend jaar ≥ de initiële waarde De gewogen gemiddelde looptijd is > 12 jaar
KSF	**KPI's van het Energiefonds**	**Normen**
Agenda van Brabant	4. De multiplier Het totaal geïnvesteerd vermogen/provinciaal geïnvesteerd vermogen	De multiplier > 4
	5. De gerealiseerde grootheden van de maatschappelijke opgave in aantallen en vermogen (C02-reductie en ingezet fondsvermogen)	Lineair oplopend: Ieder jaar 4% van de doelstelling
	6. De maxima van de gerealiseerde grootheden van de maatschappelijke opgave van het fondsvermogen	• Maximaal 33% per technologie • Maximaal 10% per initiatiefnemer • Aantoonbare inspanning in financiering en kleinschalige projecten

Innovatiefonds

KSF	KPI's van het Innovatiefonds	Normen
Financieel	1. Het Innovatiefonds heeft aan het eind van de looptijd dezelfde nominale waarde als bij aanvang (€ 125 miljoen)	De verwachte eindwaarde jaar van het fonds is na 24 jaar gelijk aan de initiële inleg
	2. Het Innovatiefonds verleidt andere financiers om zoveel mogelijk geld beschikbaar te krijgen voor innovatieve MKB-bedrijven in Noord-Brabant	Met € 125 miljoen aan middelen mobiliseert het Innovatiefonds minimaal € 250 miljoen aan middelen van andere financiers - dit komt neer op een multiplier van 3
KSF	**KPI's van het Innovatiefonds**	**Normen**
Agenda van Brabant	3. Bijdragen aan nieuwe oplossingen voor maatschappelijke opgaven middels innovaties in bijvoorbeeld duurzame agro-foodketens, gezond ouder worden, slimme mobiliteit en duurzame energie	De totale investeringsportefeuille van het innovatiefonds bestaat voor 40-50% uit bedrijven die zich richten op maatschappelijke opgaven
	4. Het Innovatiefonds versterkt de Brabantse economie en bevordert de werkgelegenheid door ondersteuning van innovatieve MKB- bedrijven in de (cross-overs van) topclusters van Brabant: Hightech systems & materialen, life sciences, biobased economy, agrofood, logistiek en maintaince en de daarmee samenhangende sectoren zoals de creatieve industrie en breedbanddiensten	De totale investeringsportefeuille van het innovatiefonds bestaat uit 50-60% uit bedrijven (cross-overs van) topclusters
	5. Sluiten van de keten van financieringsmogelijkheden voor innovatieve MKB-bedrijven in de topclusters van Noord-Brabant. Met name in de (Pre-)Seed, Early stage en Growth fasen van bedrijfsontwikkeling is het marktfalen het meest prominent	De totale investeringsportefeuille van het innovatiefonds bestaat voor minimaal 60% uit bedrijven in (Pre-) seed, Early stage en Growth fasen van bedrijfsontwikkeling waarbij marktfalen het meest prominent is

Groen Ontwikkelfonds

	KPI's van het Groen Ontwikkelfonds	Normen
Financieel	1. De mate van uitputting van het fonds. Het nog beschikbare vrije fondsvermogen is groot genoeg om de nog te realiseren maatschappelijke opgave binnen de gestelde kaders waar te maken	Percentage gerealiseerde maatschappelijke opgave ten opzichte van het procentuele gebruik van het fondsvermogen
	2. De omvang van categorie C is minstens even groot als de omvang van categorie A in de provinciale EHS	Categorie C minstens net zo groot als categorie A
	3. De multiplier De totale inbreng aan middelen en grond in categorie A, B en C versus de provinciale aan middelen in grond in categorie A, B en C	De multiplier ≥ 2 voor de provinciale EHS
KSF	**KPI's van het Groen Ontwikkelfonds**	**Normen**
Agenda van Brabant	4. De gerealiseerde grootheden van de maatschappelijke opgave in aantallen, vermogen en inbreng in middelen en grond	Jaar 1 + 2 is 5%. Jaar 3 en volgend zijn gemiddeld 7,5%
	5. De gewogen mate van spreiding van de gerealiseerde grootheden van de maatschappelijke opgave over de categorieën A, B en C en de manifestpartners	Gelijkmatige gewogen procentuele spreiding

Bijlage 6 Te rapporteren grootheden

Breedbandfonds

Projecten in beheer

- Beschikbare middelen in het fonds (totaal nominaal beschikbaar minus geïnvesteerd vermogen). Percentage van de gerealiseerde maatschappelijke opgave (Homes Passed in de buitengebieden respectievelijk bedrijventerreinen) in relatie tot het procentuele gebruik van het fondsvermogen.
- Percentage van de gerealiseerde maatschappelijke opgave (Homes passed in de buitengebieden respectievelijk bedrijventerreinen) in relatie tot de fondsbeheerkosten.
- Aantal en omvang van de investeringen van het fonds inzichtelijk gemaakt naar de maatschappelijke opgave in buitengebieden en op bedrijventerreinen, het businessmodel (netwerkcoöperatie, financieringscoöperatie en marktpartijmodel) en financieel instrument (leningen en garanties).
- Resterende looptijd van de uitzettingen (vervalkalender van de leningen en garanties).
- Aantal lopende projecten en omvang gerealiseerde en geplande exits (<1 jaar en >1 jaar).
- Liquiditeitsprognose (korte termijn tot 1 jaar en lange termijn vanaf 1 tot en met 5 jaar).
- Gerealiseerd en verwacht financieel rendement.
- Kwantificering van het kredietrisico van de tegenpartijen.
- Aantal en hoogte achterstanden.
- Hoogte van de voorzieningen ten behoeve van oninbare vorderingen.
- Aantal en hoogte afschrijvingen van oninbare vorderingen.
- Beheerkosten van het fonds: management fee en overige fondskosten (waaronder ook de kosten van extern beheerde fondsen).
- Gemiddelde kosten per gerealiseerde investering per financieel instrument.
- Spreiding van de gerealiseerde aansluitingen (HP) over de witte gebieden bedrijventerreinen.

Projecten in voorbereiding

- Aantal ingediende projecten en verwachte omvang van de investering waarbij het fonds betrokken is. Deze verdeeld naar buitengebieden en bedrijventerreinen. Aantal afgewezen projecten.

Energiefonds

Projecten in beheer

- Beschikbare middelen in het fonds (totaal nominaal beschikbaar minus geïnvesteerd vermogen).
- Aantal en omvang van de investeringen van het fonds inzichtelijk gemaakt naar de maatschappelijke opgave (C02 reductie: opwekking versus besparing per technologie) en financieel instrument (leningen en participaties).
- Resterende looptijd van de uitzettingen (vervalkalander van de leningen en participaties).
- Aantal lopende projecten en omvang gerealiseerde en geplande exits (<1 jaar en >1 jaar).
- Liquiditeitsprognose (korte termijn tot 1 jaar en lange termijn vanaf 1 tot en met 5 jaar).
- Gerealiseerd en verwacht financieel rendement.
- Kwantificering van het kredietrisico van de tegenpartijen.
- Aantal en hoogte achterstanden.
- Hoogte van de voorzieningen ten behoeve van oninbare vorderingen.
- Aantal en hoogte afschrijvingen van oninbare vorderingen.
- Beheerkosten van het fonds: management fee en overige fondskosten (waaronder ook de kosten van extern beheerde fondsen).
- Gemiddelde kosten per gerealiseerde investering per financieel instrument.

Projecten in voorbereiding

- Aantal ingediende projecten en verwachte omvang van de investering waarbij de provincie betrokken is. Deze verdeeld naar de twee groepen van de te realiseren maatschappelijke opgave.
- Aantal afgewezen projecten.

Innovatiefonds

Participaties

- Investeringspijplijn: aantal investeringsverzoeken in periode.
- Gedane en afgewezen investeringen in periode.
- Gehele portfolio van participaties.
- Kwalitatieve portfolio resultaten in termen van co-investeringen in fondsen.
- Looptijden participaties en subfondsen.

Inhoudelijke doelen

- Aantal en geïnvesteerd vermogen van investeringen per maatschappelijke opgave.
- Aantal en geïnvesteerd vermogen van investeringen per topcluster.
- Aantal en geïnvesteerd vermogen in (Pre-)Seed, Early Stage, Growth en Later Stage.
- Cofinanciering derden in bedrijven.
- Aantal patentaanvragen gesteund.

Financiële indicatoren

- Liquiditeit en prognose (mate van revolverendheid).
- Geïnvesteerd vermogen.
- Beschikbare middelen.
- Totale beheerkosten dakfonds en subfondsen (per fonds).
- Voorzieningen en boekwaarde.

Groen Ontwikkelfonds

Projecten in beheer

- Aantal lopende projecten en per project de omvang van de inbreng aan middelen en grond van het fonds en de naar verwachting te realiseren kilometers EVZ en oppervlakte EHS (inclusief inbreng manifestpartners) per onderdeel van de macro business-cases (rijks- en provinciale EHS). Aangegeven wordt in welk jaar de prestatie wordt verwacht.
- De beschikbare middelen in het fonds (totaal nominaal beschikbaar minus geïnvesteerd vermogen) en aantal hectare ruilgrond.
- De liquiditeitsprognose (korte termijn tot 1 jaar en lange termijn vanaf 1 tot en met 5 jaar).
- De gerealiseerde en te verwachten kosten in de categorieën A, B en C.
- De beheerkosten van het fonds, onderverdeeld naar relevante subcategorieën.
- De gemiddelde kosten per gerealiseerde hectare in de categorieën A, B en C.

Projecten in voorbereiding

- Aantal ingediende projecten en de te verwachten omvang van de inbreng aan middelen en grond waarbij de provincie betrokken is, verdeeld naar de drie categorieën van de te realiseren opgave, inclusief de betrokkenheid van de manifestpartners.
- Aantal afgewezen projecten.